

माहितीचा
अधिकार

राज्य माहिती आयोग, मुख्यालय, मुंबई
माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ मधील कलम १९ (३) अन्वये
दाखल झालेले अपील

क्र. मुमाआ/अ.क्र.३६४८-४३७८/२०२६, ४३८० ते ४३८५/२०२६/०१

श्री. नामदेवराव आहिरे

सुंदरलाल शामराव आहिरे चाळ रुम नं. १,

मकरानी पाडा, जितेंद्र रोड, मालाड (पूर्व)

मुंबई - ४०००९७.

विरुद्ध

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परिरक्षण) पी/उत्तर

यांचे कार्यालय, लिबर्टी गार्डन समोर, मालाड (पश्चिम) मुंबई-४०००६४

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभागीय कार्यकारी अभियंता

(परिरक्षण) पी/उत्तर यांचे कार्यालय, लिबर्टी गार्डन समोर,

मालाड (पश्चिम) मुंबई-४०००६४

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि), एन विभाग,

बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त यांचे कार्यालय,

३ रा मजला, जवाहर रोड, घाटकोपर (पूर्व) विभाग यांचे कार्यालय,

मुंबई-४०००७७

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता, एन- विभाग,

बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त यांचे कार्यालय,

३ रा मजला घाटकोपर (पूर्व) विभाग यांचे कार्यालय, मुंबई-४०००७७

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि-१), एन विभाग,

बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त यांचे कार्यालय,

३ रा मजला, जवाहर रोड, घाटकोपर (पूर्व) विभाग यांचे कार्यालय,

मुंबई-४०००७७

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता, एन- विभाग,

बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त यांचे कार्यालय,

३ रा मजला घाटकोपर (पूर्व) विभाग यांचे कार्यालय, मुंबई-४०००७७

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि-२), एन विभाग,

बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त यांचे कार्यालय,

३ रा मजला, जवाहर रोड, घाटकोपर (पूर्व) विभाग यांचे कार्यालय,

मुंबई-४०००७७

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता, एन- विभाग,

बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त यांचे कार्यालय,

३ रा मजला घाटकोपर (पूर्व) विभाग यांचे कार्यालय, मुंबई-४०००७७

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि.१,२)एम/पूर्व विभाग,

बृहन्मुंबई महानगरपालिका, एम/पूर्व विभाग कार्यालय इमारत, पहिला मजला,

मधुकर तुकाराम कदम मार्ग, गोवंडी, मुंबई- ४०००४३.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता एम/पूर्व विभाग,
 बृहन्मुंबई महानगरपालिका, एम/पूर्व विभाग कार्यालय इमारत, पहिला मजला,
 मधुकर तुकाराम कदम मार्ग, गोवंडी, मुंबई- ४०००४३
जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि.१/२) एच/पूर्व,
 बृहन्मुंबई महानगरपालिका सहाय्यक आयुक्त, एच/पूर्व विभाग
 यांचे कार्यालय, प्लॉट क्र-१३७, टी.एस.पी.५, दुसरा रोड, प्रभात कॉलनी,
 सांताक्रुज (पूर्व), मुंबई-४०००५५
प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता, एच/पूर्व,
 बृहन्मुंबई महानगरपालिका सहाय्यक आयुक्त, एच/पूर्व विभाग
 यांचे कार्यालय, प्लॉट क्र-१३७, टी.एस.पी.५, दुसरा रोड,
 प्रभात कॉलनी, सांताक्रुज (पूर्व), मुंबई-४०००५५
जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि.१) एच/पूर्व,
 बृहन्मुंबई महानगरपालिका सहाय्यक आयुक्त, एच/पूर्व विभाग
 यांचे कार्यालय, प्लॉट क्र-१३७, टी.एस.पी.५, दुसरा रोड, प्रभात कॉलनी,
 सांताक्रुज (पूर्व), मुंबई-४०००५५
प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता, एच/पूर्व,
 बृहन्मुंबई महानगरपालिका सहाय्यक आयुक्त, एच/पूर्व विभाग
 यांचे कार्यालय, प्लॉट क्र-१३७, टी.एस.पी.५, दुसरा रोड, प्रभात कॉलनी,
 सांताक्रुज (पूर्व), मुंबई-४०००५५
जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि.२) एच/पूर्व,
 बृहन्मुंबई महानगरपालिका सहाय्यक आयुक्त, एच/पूर्व विभाग
 यांचे कार्यालय, प्लॉट क्र-१३७, टी.एस.पी.५, दुसरा रोड, प्रभात कॉलनी,
 सांताक्रुज (पूर्व), मुंबई-४०००५५
प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता, एच/पूर्व,
 बृहन्मुंबई महानगरपालिका सहाय्यक आयुक्त, एच/पूर्व विभाग
 यांचे कार्यालय, प्लॉट क्र-१३७, टी.एस.पी.५, दुसरा रोड, प्रभात कॉलनी,
 सांताक्रुज (पूर्व), मुंबई-४०००५५
जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि.३) एच/पूर्व,
 बृहन्मुंबई महानगरपालिका सहाय्यक आयुक्त, एच/पूर्व विभाग
 यांचे कार्यालय, प्लॉट क्र-१३७, टी.एस.पी.५, दुसरा रोड, प्रभात कॉलनी,
 सांताक्रुज (पूर्व), मुंबई-४०००५५
प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता, एच/पूर्व,
 बृहन्मुंबई महानगरपालिका सहाय्यक आयुक्त, एच/पूर्व विभाग
 यांचे कार्यालय, प्लॉट क्र-१३७, टी.एस.पी.५, दुसरा रोड, प्रभात कॉलनी,
 सांताक्रुज (पूर्व), मुंबई-४०००५५
जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता, (पूल) शहर,
 बृहन्मुंबई महानगरपालिका प्रमुख अभियंता (पूल) यांचे कार्यालय,
 इंजिनिअरींग हब बिल्डींग, तळमजला, डॉ. ई. मोझेस मार्ग,
 वरळी नाका, मुंबई-४०००१८.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता, (पूल) शहर उपनगरे,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका प्रमुख अभियंता (पूल) यांचे कार्यालय,
इंजिनिअरींग हब बिल्डींग, तळमजला, डॉ. ई. मोझेस मार्ग, वरळी नाका, मुंबई-४०००१८
जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता, (पूल) पूर्व उपनगरे,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका प्रमुख अभियंता (पूल) यांचे कार्यालय,
इंजिनिअरींग हब बिल्डींग, तळमजला, डॉ. ई. मोझेस मार्ग,
वरळी नाका, मुंबई-४०००१८

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता, (पूल) पूर्व उपनगरे,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका प्रमुख अभियंता (पूल) यांचे कार्यालय,
इंजिनिअरींग हब बिल्डींग, तळमजला, डॉ. ई. मोझेस मार्ग,
वरळी नाका, मुंबई-४०००१८

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परिरक्षण),
एल विभाग एल/प., बृहन्मुंबई महानगरपालिका, एल विभाग
यांचे कार्यालय इमारत, लक्ष्मणराव यादव मंडई, पहिला मजला,
स.गो. बर्वे मार्ग, कुर्ला (प), मुंबई ४०० ०७०

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता (परिरक्षण),
एल विभाग, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, एल विभाग यांचे कार्यालय इमारत,
लक्ष्मणराव यादव मंडई, पहिला मजला, स.गो. बर्वे मार्ग,
कुर्ला (प), मुंबई ४०० ०७०

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि.) एच/पूर्व,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका सहाय्यक आयुक्त, एच/पूर्व विभाग
यांचे कार्यालय, प्लॉट क्र-१३७, टी.एस.पी.५, दुसरा रोड,
प्रभात कॉलनी, सांताक्रुज (पूर्व), मुंबई-४०००५५

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता, एच/पूर्व,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका सहाय्यक आयुक्त, एच/पूर्व विभाग
यांचे कार्यालय, प्लॉट क्र-१३७, टी.एस.पी.५, दुसरा रोड, प्रभात कॉलनी,
सांताक्रुज (पूर्व), मुंबई-४०००५५

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (रस्ते) पूर्व उपनगरे,
एन विभाग, यांचे कार्यालय, पंतनगर गॅरेज इमारत, पंतनगर आगाराच्या मागे,
पंतनगर, ४ था मजला, घाटकोपर, (पूर्व) मुंबई-४०००७५

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता (रस्ते) पूर्व उपनगरे,
एन विभाग, यांचे कार्यालय, पंतनगर गॅरेज इमारत, पंतनगर आगाराच्या मागे,
पंतनगर, ४ था मजला, घाटकोपर, (पूर्व) मुंबई-४०००७५

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (रस्ते) पूर्व उपनगरे,
एन विभाग, यांचे कार्यालय, पंतनगर गॅरेज इमारत, पंतनगर आगाराच्या मागे,
पंतनगर, ४ था मजला, घाटकोपर, (पूर्व) मुंबई-४०००७५

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता (रस्ते) पूर्व उपनगरे,
एन विभाग, परि-६ यांचे कार्यालय, पंतनगर गॅरेज इमारत, पंतनगर आगाराच्या मागे,
पंतनगर, ४ था मजला, घाटकोपर, (पूर्व) मुंबई-४०००७५

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (पजवा) प.उप.
के/पश्चिम, बृहन्मुंबई महानगरपालिका उप प्रमुख अभियंता (पजवा)
पश्चिम उपनगरे यांचे कार्यालय, ग्रीन वुड्स कॉ.हौ.सो., अंधेरी-कुर्ला रोड,
चकाला, अंधेरी (पू.), मुंबई-४०००९३

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता (पजवा) प.उप.
परि.-४, बृहन्मुंबई महानगरपालिका उप प्रमुख अभियंता (पजवा)
पश्चिम उपनगरे यांचे कार्यालय, ग्रीन वुड्स कॉ.हौ.सो., अंधेरी-कुर्ला रोड,
चकाला, अंधेरी (पू.), मुंबई-४०००९३

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि.१) के/पूर्व विभाग,
यांचे कार्यालय, १ ला मजला आझाद रोड, गुंदवली, अंधेरी (पूर्व), मुंबई-४०००६९

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता, के/पूर्व विभाग,
यांचे कार्यालय, १ ला मजला आझाद रोड, गुंदवली, अंधेरी (पूर्व), मुंबई-४०००६९

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि.२) के/पूर्व विभाग,
यांचे कार्यालय, १ ला मजला आझाद रोड, गुंदवली, अंधेरी (पूर्व), मुंबई-४०००६९

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता, के/पूर्व विभाग,
यांचे कार्यालय, १ ला मजला आझाद रोड, गुंदवली, अंधेरी (पूर्व), मुंबई-४०००६९

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि व दु),

एफ-१ (प्र), एफ/दक्षिण, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त,
एफ/दक्षिण विभाग यांचे कार्यालय, २ रा मजला, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर रोड,
परेल, मुंबई ४०० ०१२.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता, एफ/दक्षिण,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त, एफ/दक्षिण विभाग
यांचे कार्यालय, २ रा मजला, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर रोड,
परेल, मुंबई ४०० ०१२.

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (घकव्य),
ए विभाग, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त ए विभाग
यांचे कार्यालय, ए विभाग म्युनिसिपल कार्यालय, १३४ ई
शहीद भगतसिंग मार्ग, फोर्ट, मुंबई ४०० ००१.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता, (विशेष) ए विभाग,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त ए विभाग यांचे कार्यालय,
१३४ ई शहीद भगतसिंग मार्ग, फोर्ट, मुंबई ४००.००१.

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि.१,२,३)
के/पूर्व विभाग, यांचे कार्यालय, १ ला मजला आझाद रोड, गुंदवली,
अंधेरी (पूर्व), मुंबई-४०००६९

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता, के/पूर्व विभाग,
यांचे कार्यालय, १ ला मजला आझाद रोड, गुंदवली,
अंधेरी (पूर्व), मुंबई-४०००६९

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता, (घ.क.व्य.) डी विभाग,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त, डी विभाग कार्यालय,
महापालिका कार्यालय इमारत, दुसरा मजला, जोबनपुत्र कंपाऊंड,
नाना चौक, ग्रँट रोड, मुंबई ४०० ००७.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता, डी विभाग,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त, डी विभाग कार्यालय,
महापालिका कार्यालय इमारत, दुसरा मजला, जोबनपुत्र कंपाऊंड,
नाना चौक, ग्रॅंट रोड, मुंबई ४०० ००७.

जन माहिती अधिकारी तथा प्रशासकीय अधिकारी,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, उप आयुक्त (परि-३) यांचे कार्यालय, ३ रा मजला,
के/पू. विभाग कार्यालय इमारत, आझाद रोड, गुंदवली,
अंधेरी (पू.), मुंबई ४०० ०६९

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा उप आयुक्त (परि-३),
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, उप आयुक्त (परि-३) यांचे कार्यालय, ३ रा मजला,
के/पू. विभाग कार्यालय इमारत, आझाद रोड, गुंदवली,
अंधेरी (पू.), मुंबई ४०० ०६९

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (पजवा) प.उप.
आर/दक्षिण, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, उप प्रमुख अभियंता (पजवा),
पश्चिम उपनगरे यांचे कार्यालय, ग्रीन वुड्स कॉ.हौ.सो. अंधेरी-कुर्ला रोड,
चकाला, अंधेरी (पू.), मुंबई ४०० ०९३

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता (पजवा) प.उप.
परि-७, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, उप प्रमुख अभियंता (पजवा),
पश्चिम उपनगरे यांचे कार्यालय, ग्रीन वुड्स कॉ.हौ.सो. अंधेरी-कुर्ला रोड,
चकाला, अंधेरी (पू.), मुंबई ४०० ०९३

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (रस्ते) आर/मध्य विभाग,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका उप प्रमुख अभियंता (रस्ते) पश्चिम उपनगरे
यांचे कार्यालय, ए विंग, २ व ३ मजला, बी.एम.सी. गोडाऊन बिल्डिंग,
संस्कृती कॉम्प्लेक्स, ९० फिट रोड, कांदिवली (पूर्व) मुंबई - ४००१०१

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता (रस्ते) परि-७,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका उप प्रमुख अभियंता (रस्ते) पश्चिम उपनगरे
यांचे कार्यालय, ए विंग, २ व ३ मजला, बी.एम.सी. गोडाऊन बिल्डिंग,
संस्कृती कॉम्प्लेक्स, ९० फिट रोड, कांदिवली (पूर्व) मुंबई - ४००१०१

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि.),
आर/दक्षिण विभाग, बृहन्मुंबई महानगरपालिका सहाय्यक आयुक्त
आर/दक्षिण विभाग यांचे कार्यालय, दुसरा मजला,
स.व प.तरण तलावाजवळ, महात्मा गांधी छेद रस्ता क्र.२,
कांदिवली (प), मुंबई ४०००६७.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता (परि.),
आर/दक्षिण विभाग, बृहन्मुंबई महानगरपालिका सहाय्यक आयुक्त
आर/दक्षिण विभाग यांचे कार्यालय, दुसरा मजला,
स.व प.तरण तलावाजवळ, महात्मा गांधी छेद रस्ता क्र.२,
कांदिवली (प), मुंबई ४०००६७.

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (रस्ते) शहर एफ/दक्षिण,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, उप प्रमुख अभियंता (रस्ते) शहर
यांचे कार्यालय, कमर सहकारी गृहनिर्माण संस्था, शला मजला,
नवजीवन सोसायटी समोर, पठ्ठे बापूराव मार्ग,
ग्रॅन्ट रोड (पूर्व), मुंबई - ४००००७.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता (रस्ते) शहर
एफ/दक्षिण, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, उप प्रमुख अभियंता (रस्ते) शहर
यांचे कार्यालय, कमर सहकारी गृहनिर्माण संस्था, शला मजला,
नवजीवन सोसायटी समोर, पठ्ठे बापूराव मार्ग,
ग्रॅन्ट रोड (पूर्व), मुंबई - ४००००७.

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि.) एफ/उत्तर,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त, एफ/उत्तर विभाग
यांचे कार्यालय, २रा मजला, ९६, भाऊ दाजी मार्ग,
माटुंगा, मुंबई - ४०० ०१९.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता (परि.),
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त, एफ/उत्तर विभाग
यांचे कार्यालय, २रा मजला, ९६, भाऊ दाजी मार्ग,
माटुंगा, मुंबई - ४०० ०१९.

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (रस्ते) शहर ए विभाग
(परि.१), बृहन्मुंबई महानगरपालिका, उप प्रमुख अभियंता (रस्ते) शहर
यांचे कार्यालय, कमर सहकारी गृहनिर्माण संस्था, शला मजला,
नवजीवन सोसायटी समोर, पठ्ठे बापूराव मार्ग,
ग्रॅन्ट रोड (पूर्व), मुंबई - ४००००७.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता (रस्ते) शहर (परि-१),
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, उप प्रमुख अभियंता (रस्ते) शहर यांचे कार्यालय,
कमर सहकारी गृहनिर्माण संस्था, शला मजला, नवजीवन सोसायटी समोर,
पठ्ठे बापूराव मार्ग, ग्रॅन्ट रोड (पूर्व), मुंबई - ४००००७.

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता जलकामे (बांधकामे) शहर,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, कार्यकारी अभियंता जलकामे
(बांधकामे) शहर यांचे कार्यालय, इंजिनिअरींग हब बिल्डिंग, पहिला मजला,
डॉ. ई.मोझेस रोड, वरळी, मुंबई - ४०० ०१८

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता जलकामे (बांधकामे)
शहर, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, कार्यकारी अभियंता जलकामे (बांधकामे) शहर
यांचे कार्यालय, इंजिनिअरींग हब बिल्डिंग, पहिला मजला, डॉ. ई.मोझेस रोड,
वरळी, मुंबई - ४०० ०१८

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (रस्ते / शहर),
जी/उत्तर विभाग, बृहन्मुंबई महानगरपालिका उप प्रमुख अभियंता (रस्ते)
शहर यांचे कार्यालय, कमर सहकारी गृहनिर्माण संस्था, शला मजला,
नवजीवन सोसायटी समोर, पठ्ठे बापूराव मार्ग,
ग्रॅन्ट रोड (पूर्व), मुंबई - ४००००७.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता (रस्ते / शहर),
(परि.२) शहरे, बृहन्मुंबई महानगरपालिका उप प्रमुख अभियंता (रस्ते)
शहर यांचे कार्यालय, कमर सहकारी गृहनिर्माण संस्था, १ला मजला,
नवजीवन सोसायटी समोर, पठ्ठे बापूराव मार्ग,
ग्रॅन्ट रोड (पूर्व), मुंबई - ४००००७.

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता, (परि.), सी विभाग,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त, सी विभाग यांचे कार्यालय,
७६, श्रीकांत पालेकर मार्ग, चंदनवाडी, मरीन लाईन्स, मुंबई - ४०० ००२.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता (प्र.),
सी विभाग, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त, सी विभाग
यांचे कार्यालय, ७६, श्रीकांत पालेकर मार्ग, चंदनवाडी,
मरीन लाईन्स, मुंबई - ४०० ००२.

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक उद्यान अधीक्षक, एस विभाग
यांचे कार्यालय, १ ला मजला, एल.बी.एस. मार्ग, मंगतराम पेट्रोलपंप,
भांडूप(प), मुंबई-४०००७८

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता, एस विभाग
यांचे कार्यालय, १ ला मजला, एल.बी.एस. मार्ग, मंगतराम पेट्रोलपंप,
भांडूप(प), मुंबई-४०००७८

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (इ व का)-२,
पी/द (प्र), सहाय्यक आयुक्त, पी/दक्षिण कार्यालय, स्वामी विवेकानंद रोड,
गोरेगाव (पश्चिम), मुंबई-४००१०४

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता (इ व का)-२,
पी/द (प्र), सहाय्यक आयुक्त, पी/दक्षिण कार्यालय, स्वामी विवेकानंद रोड,
गोरेगाव (पश्चिम), मुंबई-४००१०४

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (प व दु), एफ/दक्षिण,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त, एफ/दक्षिण विभाग
यांचे कार्यालय, २ रा मजला, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर रोड,
परेल, मुंबई ४०००१२.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा कार्यकारी अभियंता, एफ/दक्षिण,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त, एफ/दक्षिण विभाग
यांचे कार्यालय, २ रा मजला, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर रोड,
परेल, मुंबई ४०० ०१२.

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परिरक्षण) पी/उत्तर
यांचे कार्यालय, लिबर्टी गार्डन समोर, मालाड (पश्चिम) मुंबई-४०००६४

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभागीय कार्यकारी अभियंता
(परिरक्षण) पी/उत्तर यांचे कार्यालय, लिबर्टी गार्डन समोर,
मालाड (पश्चिम) मुंबई-४०००६४

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता, (इ व का),
पी/उत्तर यांचे कार्यालय, लिबर्टी गार्डन समोर,
मालाड (पश्चिम), मुंबई-४०००६४.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभागीय कार्यकारी अभियंता
(इ व का) पी/उत्तर यांचे कार्यालय, लिबर्टी गार्डन समोर, मालाड (पश्चिम) मुंबई-४०००६४.

द्वितीय अपील अर्ज सुनावणी दिनांक : १६.०४.२०२६

अपीलकर्ता : उपस्थित
विद्यमान जन माहिती अधिकारी : उपस्थित
प्रथम अपीलीय अधिकारी : उपस्थित

सादर द्वितीय अपीलांवर आज दि. १६.०४.२०२६ रोजी सुनावणी आयोजित करण्यात आली असून सुनावणी दरम्यान अपीलार्थी यांनी दाखल केलेल्या सर्व द्वितीय अपील मधील अपीलार्थी, विद्यमान जन माहिती अधिकारी व विद्यमान प्रथम अपीलीय अधिकारी प्रत्यक्ष व दृकश्राव्य माध्यमाद्वारे उपस्थित आहेत.

अपीलार्थी श्री. नामदेव आहिरे यांनी बृहन्मुंबई महानगरपालिकेकडे द्वितीय अपील अर्जान्वये शुल्क भरून माहिती मिळाली नसल्याचा, मिळालेली माहिती ही दिशाभूल करणारी असल्याचा व प्रथम अपीलीय अधिकारी यांनी आदेशाचे पालन केले नसल्याचे तसेच पारित केलेला आदेश हा माहिती अधिकार कायद्याशी सुसंगत नसल्याचे नमूद करून वरील सर्व अर्ज दाखल केले आहेत.

प्रस्तुत प्रकरणी अपीलार्थी यांनी मा.उच्च न्यायालयाच्या निर्णयास मा.सर्वोच्च न्यायालयात या आधीच आव्हान देण्यात आले असून SLP (Civil) No 5244/2025 मा. सर्वोच्च न्यायालयासमोर दाखल करण्यात आले असून सादर प्रकरण मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या विचाराधीन असल्याचे नमूद केले आहे. यात दि.०३.०३.२०२५ रोजी मा.सर्वोच्च न्यायालय यांनी नोटीस जारी केली असून ४ आठवड्यांच्या आत सुनावणी ठेवण्याचे निर्देश दिले आहेत. त्यानंतर प्रस्तुत प्रकरणी दि.१५.०४.२०२५, दि.०६.०१.२०२६ रोजी मा.सर्वोच्च न्यायालय यांच्या समोर सुनावणीस आले आहे.

प्रस्तुत प्रकरणी मा.उच्च न्यायालय यांच्या निर्णयाला स्थगन आदेश नसल्याने प्रस्तुत प्रकरणी मा.सर्वोच्च न्यायालय यांच्या विचाराधीन असल्याची बाब लक्षात घेता, मा.उच्च न्यायालय यांनी त्यांच्या निर्णयान्वये परि.५, ९, ९.१, ९.२ यात केलेले भाष्य लक्षात घेता, प्रस्तुत सर्व प्रकरणी मा.सर्वोच्च न्यायालय यांचे निर्णय प्राप्त झाल्यानंतरच सुनावणी घेणे योग्य राहिले असे मत व्यक्त केले होते.

आज झालेल्या सुनावणीत बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या वतीने दि. ०५.१०.२०२१ रोजी उप मुख्य अभियंता (रस्ते) यांनी पारित केलेला आदेश त्या अनुषंगाने मा.उच्च न्यायालय यांनी त्यांच्या रिट पिटीशन क्र. १७९६/२०२३ मध्ये पारित केलेला आदेश सादर केला असून त्यानंतर मा.उच्च न्यायालय यांनी खालीलप्रमाणे आदेश पारित केला आहे :-

2. "Mr. Jadhav, the learned Counsel appearing for the Petitioners, contends that he represents individuals listed as numbers two and three among the four named persons in the Circular. He argues that the Circular is ultra vires the

provisions of BMC Act and infringes upon the fundamental rights guaranteed under the Constitution of India. He asserts that such Circular lacks any legislative sanction, was issued without granting the Petitioners a hearing and is thus a clear violation of the principles of natural justice. Furthermore, such Circular undermines the statutory rights protected by the Constitution. Finally, he contends that the BMC does not have the authority to designate any individual as 'Persona Non-grata' and claims that the Circular is discriminatory and unreasonable.

2.1) Upon being informed about the Circular, the Petitioners submitted a representation on 12th September 2022. However, he was neither granted a hearing nor received a response. Thus, the representation remains undecided.

2.2) He submits that the Petitioners like all citizens, are entitled to transparent, efficient, and timely public services, which the BMC has failed to provide. He argues that the BMC is duty-bound to uphold these principles and the Circular promotes dereliction of duty. He further contends that the Circular is arbitrary, conspicuous and illegal, standing contrary to the spirit of the law. Therefore, he urges that the Circular be withdrawn, as its enforcement would constitute a mala fide act causing grave harm to the Petitioners.

3. Having heard Mr. Jadhav, learned Counsel for the Petitioners, we find no necessity of a reply. The Circular is self-explanatory. A closer examination reveals that the four individuals named therein will be declared 'Persona Non-grata' only after their complaints, on the same subject, are suitably addressed. The Circular merely permits ignoring repeated complaints on identical issues while excluding important references from BMC and Government, which will be addressed separately before closure of the repeated complaints.
4. In our view, this Circular does not prejudice the Petitioners in any manner. Nothing in the circular infringes on their fundamental right or is derogatory. It simply allows the departments to avoid responding to repetitive complaints, on the same subject matter once truly and faithfully replied, in accordance with law, disguised as Public Interest issues. We find the Circular neither discriminatory nor unreasonable. The reasoning set out in paragraphs 1 to 10 of the Circular provides a clear basis for its issuance. The Petition, based on assumptions, is ill-founded, as the Petitioners' constitutional rights remain protected.
5. Further, we affirm that no individual has a fundamental right to harass the public officers performing lawful duty by repeatedly filing complaints and appeals on the same subject matter or casting personal aspersions against them when dissatisfied with their responses. In our view, such threats hinder the smooth functioning of any public office. If the Circular is set aside, it would render it nearly impossible for public office staff to perform their duties without fear.
6. We do not, in any way, seek to defend public servants who fail to fulfill their duties. However, we strongly oppose any actions that hamper the work of

officers and staff who are unfairly targeted with malafide intention. We find the decision in question to be conscious and well considered. We see no reason to set it aside.

7. Our observations herein should not be construed as dismissing 7/9 :: Uploaded on - 03/12/2024 :: Downloaded on - 20/04/2026 12:29:21 :: apn 2-oswp-1796-2023-F.doc the merit of the Petitioners complaints or implying that the Respondent Corporation is justified in failing to respond truly, faithfully and in accordance with law.
8. We clarify that the authorities/officers cannot refuse to entertain fresh complaints of the Petitioners, even on the same subject matter, if made after a reasonable period or so, based on this Circular. As narrated in the Petition, the complaints are regarding the inferior quality of road construction work or reckless cutting of trees - someone must. As a matter of fact, the roads are in a bad condition. Possibly it has led to a series of complaints. The High Court too by Order dated 20th May, 2015 in the case of High Court on its own Motion, High Court of Judicature at Bombay Vs. State of Maharashtra & Ors (2015 SCG Online Bom 3379 : (2015) 4 AIR Bom R 119) has taken Suo-motu cognizance of the same and passed directions against the BMC. Nonetheless, we see no justification for encouraging repeated complaints on the same subject matter once an appropriate response has been provided as required by law.
9. Needless to say, that the Right to information Act also provides a mechanism for appeal under section 12(9-1). Moreover, the Municipal Commissioner retains the authority to investigate the Officers against whom complaints are made and take appropriate action if they are found guilty. If still aggrieved, they may approach the Court.
- 9.2 Conversely, the Petitioners cannot claim a right to demand action against staff or officers when allegations remain unsubstantiated. However, in our view, no public servant is expected to work under constant threats and pressure from habitual complainants.
- 10 For these reasons, we find no merit in the Petition and is accordingly dismissed."

प्रस्तुत प्रकरणी माननीय उच्च न्यायालय यांच्या निर्णयाला माननीय सर्वोच्च न्यायालय यांचा कुठलाही स्थगन आदेश नसला तरी प्रस्तुत प्रकरणी देशातील सर्वोच्च न्यायालयापुढे विचाराधीन असलेली बाब लक्षात घेता या विषयावरील अंतिम निर्णय प्राप्त झाल्यानंतरच सुनावणी घेणे योग्य राहिल असे प्रथम दर्शनी मत आयोगाने व्यक्त केले होते. तसेच माननीय सर्वोच्च न्यायालय यांच्या निर्णयाच्या अधीन राहून प्रस्तुत सर्व प्रकरणात पुढील सुनावणी घेण्यात येईल असेही नमूद करण्यात आले होते.

तथापि, अपिलार्थी श्री.अहिरे यांनी वरील न्यायालयीन प्रकरणाचा व त्यांच्या प्रलंबित अपील अर्जाचा एकमेकांशी कुठलाही संबंध नसून मागितलेली माहिती बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या विविध प्राधिकरणांच्या कामकाजांशी संबंधित आहे. तसेच यात महानगरपालिकेच्या वतीने हाती घेण्यात आलेली विविध विकास कामे,

त्याचे कार्यदेश व झालेला खर्च, काढण्यात आलेल्या निविदा, राबविण्यात आलेली प्रक्रिया, अपिलार्थीनी केलेल्या वेगवेगळ्या तक्रार अर्जांवर करण्यात आलेली कार्यवाही तसेच महानगरपालिकेतील विविध प्राधिकरणांनी केलेले कथित गैरव्यवहार इत्यादी बाबींशी संबंधित असून महानगरपालिकेतील विविध विभागांमध्ये सुरू असलेल्या विकास कामांसंदर्भात संबंधित अधिकारी प्राधिकरणातील कार्यरत व्यक्ती तसेच खाजगी कंत्राटदार यांनी केलेल्या मोठ्या प्रमाणावरील भ्रष्टाचार उघडकीस आणण्याच्या दृष्टीने सदर माहिती आवश्यक असून यातील बहुतांशी प्रकरणात अपिलार्थीनी जन माहिती अधिकारी व प्रथम अपिलिय अधिकारी यांच्याविरुद्ध शिस्तभंगाची, शास्तीची, दंडात्मक कार्यवाही करण्याची तसेच मागितलेली माहिती ही विनामूल्य देण्याची आग्रही भूमिका घेतलेली आहे. तसेच अपिलार्थीच्या म्हणण्यानुसार जन माहिती अधिकाऱ्यांनी जाणून-बुजून माहिती नाकारली असून अपिलीय अधिकारी यांनीही जन माहिती अधिकारी व त्यांच्या विभागात चालू असणाऱ्या कामांमधील गैरव्यवहाराची पाठसाखण केली असून त्यांनी मागितलेल्या माहितीत अतिशय व्यापक जनहित असल्याचे नमूद करित त्यांच्या या भ्रष्टाचार विरोधी लढयाला सर्वांनी समर्थन दिले पाहिजे असेही प्रतिपादन केलेले आहे. तसेच बऱ्याच प्रकरणात माहिती देण्यास करण्यात आलेली टाळाटाळ तसेच माहितीशी संबंधित कागदपत्रे ही नष्ट देखील करण्यात आली असल्याने माहितीचा अधिकार कायदा, महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख अधिनियम, २००५ व भारतीय दंड संहितेतील कलमांनुसार प्रथमदर्शनी अहवाल (एफ.आय.आर.) दाखल करण्याची भूमिका त्यांनी घेतली असून माननीय मुंबई उच्च न्यायालय यांच्या रिट पिटिशन क्रमांक ६९६१/२०१२ विवेक कुलकर्णी विरुद्ध राज्य शासन यात दिनांक २७.०२.२०१५ रोजी पारित केलेल्या आदेशाचा दाखला दिला असून सरकारी दस्तऐवज गहाळ केला असल्यामुळे कलम ९ अन्वये सर्व जन माहिती अधिकाऱ्यांविरुद्ध प्रथम दर्शनी अहवाल (एफ.आय.आर.) दाखल करणेबाबत निर्देश द्यावेत अशीही विनंती केलेली आहे. याउलट बहुतांशी जन माहिती अधिकाऱ्यांनी अपिलार्थीनी मागितलेल्या माहितीकडे लक्ष वेधले असून बऱ्याच प्रकरणात अपिलार्थींना माहिती प्रदान करण्यात आली आहे तसेच शुल्क देखील कळविण्यात आले आहे असे नमूद केले.

बहुतांशी जन माहिती अधिकारी यांनी अपिलकर्ता यांनी मागितलेल्या माहितीकडे लक्ष वेधले असून अपिलकर्ता यांनी दाखल केलेले माहिती अर्ज हे महाराष्ट्र माहितीचा अधिकार अधिनियम सुधारणा, २०१२ च्या कलम ३ (क) प्रमाणे नसून यात मागितलेली माहिती ही अतिशय व्यापक, विस्तृत, अनेक विषयांशी संबंधित तसेच विविध प्राधिकरणांकडे असणाऱ्या माहितीचा भाग असलेली असून त्यासाठी कलम ७ (९) अन्वये सार्वजनिक प्राधिकरणाची साधन सामुग्री प्रमाणाबाहेर वळवावी लागत असल्यामुळे तसेच प्रस्तुत अभिलेख सुरक्षित ठेवण्याच्या किंवा जतन करण्याच्या दृष्टीने ते हानिकारक असल्यामुळे, बहुतांशी जन माहिती अधिकारी यांनी त्यांचे कार्यालयात अपिलकर्ता यांच्या मागणी प्रमाणे विभक्त अभिलेख उपलब्ध नसून अभिलेखाच्या

विभक्तीकरणकरीता संसाधने वापरल्यास सार्वजनिक सेवा पुरविण्यास ताण निर्माण होईल, सदर संसाधनाचे प्रथम कर्तव्य वाईटरित्या प्रभावित होईल असाही प्रतिसाद दिलेला आहे. यातील बऱ्याच जन माहिती अधिकारी यांनी अपिलकर्ता हे शेकडोंच्या संख्येने जोडपत्र दाखल करीत असून त्यामुळे शासकीय कामकाजावर तसेच सार्वजनिक प्राधिकरणाने करावयाच्या कार्यालयीन कामकाजावर टोटल परिणाम होत असल्याचे नमूद केलेले आहे.

अपिलार्थी यांनी त्यांना प्राप्त झालेल्या अधिकाराचा (माहितीचा अधिकार) माफक पद्धतीने वापर करणे आवश्यक आहे किंबहुना असेच कायद्यास अभिप्रेत आहे. कोणताही अधिकार हा अमर्याद स्वरूपात कोणत्याही कायद्याच्या व्यवस्थेत (Legal System मध्ये) असू शकत नाही कारण अमर्याद अधिकार याचा वापर अमर्याद जबाबदारी निर्माण करील, अशी आयोगाची धारणा आहे, परंतु अपिलार्थी यांनी माहिती अधिकार कायद्याचा अनिर्बंध व अवाजवी उपयोग केल्याचे दिसून येते परिणामी सार्वजनिक प्राधिकरणांवर अमर्याद जबाबदारी निर्माण होत आहे

अपिलार्थी यांनी एका एका प्राधिकरणाकडे/कार्यालयाकडे एका पेक्षा जास्त माहिती अर्ज सादर केलेले आहेत. सार्वजनिक प्राधिकरण हे आपले दैनंदिन कामकाज सांभाळून माहिती अधिकारात माहिती देण्याचे अतिरिक्त काम करतात. **माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५** मधील **कलम ६ (१)** नुसार जन माहिती अधिकारी यांच्याकडे माहितीचा अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर या अर्जावर **३० दिवसांत** कार्यवाही करणे आवश्यक आहे. मात्र एकाच प्राधिकरणाकडे एकाच दिवशी एका पेक्षा जास्त अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर या सर्व अर्जावर ३० दिवसांच्या मुदतीत जन माहिती अधिकारी यांना कार्यवाही करणे शक्य होत नाही. अशा मोठ्या प्रमाणावर अर्ज करणाऱ्या व्यक्तीमुळे माहितीचा अर्ज करणाऱ्या अन्य गरजू अर्जदारांवर अन्याय होऊन **माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५** च्या प्रभावी अंमलबजावणीस बाबी रोध निर्माण होतो, असे आयोगाचे स्पष्ट मत आहे.

माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ चा प्रस्तावनेमध्ये असे नमूद केले आहे की, ज्या अर्थी, लोकशाहीमध्ये माहितगार नागरिक समूह आणि माहितीची पारदर्शकता या बाबी तिच्या कार्यशिलतेच्या दृष्टीने, तसेच भ्रष्टाचाराला आळा घालण्याच्या व राज्य शासने व त्यांचा यंत्रणा यांना प्रजेला जाब देण्यास उत्तरदायी ठरविण्याच्या दृष्टीने अत्यावश्यक आहेत."

आणि ज्या अर्थी, प्रत्यक्ष व्यवहारात माहितीच्या प्रकटनामुळे अन्य सार्वजनिक हित संबंधाना तसेच शासनांचे कामकाज कार्यक्षमरित्या चालणे, मर्यादित राजकोषिय साधनसंपत्तीचा इष्टतम वापर होणे आणि संवेदनक्षम माहितीची गोपनीयता राखणे, या बाबींनाही बाधा येण्याची शक्यता आहे.

आणि ज्या अर्थी, लोकशाहीच्या आदर्शांची परमोच्चता कायम राखतांना, या परस्पर विरोधी हित संबंधांचा मेळ घालणे आवश्यक आहे.

त्या अर्थी, आता माहिती मिळविण्याची इच्छा असणाऱ्या नागरिकांना विवक्षित माहिती पुरविण्याकरीता तरतूद करणे इष्ट आहे, म्हणून शासकीय कामकाज सुचारु व सामोपचाराने चालविणे आणि माहिती अधिकाराचे कामकाजात सुसूत्रता यांचा ताळमेळ घालणे आवश्यक आहे.

आयोगाच्या मते अपिलार्थी यांनी जन माहिती अधिकारी / प्रथम अपिलीय अधिकारी / सार्वजनिक प्राधिकरणांकडे वारंवार अशा प्रकारचे माहिती अर्ज करून विस्तृत व मोघम स्वरूपाची माहितीची मागणी केल्यास **माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५** या कायद्याचा बेदरकारपणे दुरुपयोग होऊन निश्चितपणे सार्वजनिक प्राधिकरणाने करावयाच्या कार्यालयीन कामकाजावर विपरीत परिणाम होणार आहे.

मा.उच्च न्यायालय यांनी उपरोक्त आदेशात राज्य माहिती आयोग यांनी मागितलेल्या माहितीत अपिलकर्तांनी दाखल केलेल्या जोडपत्रांमध्ये कुठलेच व्यापक जनहित साध्य होणार नसल्याबाबत सुस्पष्टपणे निरीक्षण नोंदविले आहे. अशाच प्रकारचा आदेश हा मा.उच्च न्यायालय त्र्यापुर खंडपीठ यांच्या रिट पिटीशन क्र.६७५०/२०१८ यात देखिल नमूद केलेला आहे. तसेच मा.सर्वोच्च न्यायालय यांनी सिव्हील अपिल क्र. 6454/2011, **CBSE v/s. Aditya Bandopadhyaya** यात खालीलप्रमाणे आदेश नोंदविला आहे :-

"The Supreme Court in CBSE vs. Aditya Bandopadhyay; (2011) 8 SCC 497, has held as under:

62. When trying to ensure that the right to information does not conflict with several other public interests (which includes efficient operations of the Governments, preservation of confidentiality of sensitive information, optimum use of limited fiscal resources, etc.), it is difficult to visualize and enumerate all types of information which require to be exempted from disclosure in public interest. The legislature has however made an attempt to do so. The enumeration of exemptions is more exhaustive than the enumeration of exemptions attempted in the earlier Act, that is, Section 8 of the Freedom to Information Act, 2002. The courts and Information Commissions enforcing the provisions of the RTI Act have to adopt a purposive construction, involving a reasonable and balanced approach which harmonizes the two objects of the Act, while interpreting Section 8 and the other provisions of the Act.

67. Indiscriminate and impractical demands or directions under the RTI Act for disclosure of all and sundry information (unrelated to transparency and accountability in the functioning of public authorities and eradication of corruption) would be counterproductive as it will adversely affect the efficiency of the administration and result in the executive getting bogged down with the nonproductive work of collecting and furnishing information. The Act should not be allowed to be misused or abused, to become a tool to obstruct the national development and integration, or to destroy the peace, tranquility and harmony among its citizens. Nor should it be converted into a tool of oppression or intimidation of honest officials striving to do their duty. The nation does not want a scenario where 75% of the staff of public authorities spends 75% of their time in

collecting and furnishing information to applicants instead of discharging their regular duties. The threat of penalties under the RTI Act and the pressure of the authorities under the RTI Act should not lead to employees of a public authorities prioritizing "information furnishing", at the cost of their normal and regular duties."

तसेच माननीय केंद्रीय माहिती आयोग यांनी त्यांच्या रमेशचंद जैन विरुद्ध डीटीसी या प्रकरणात परिच्छेद क्रमांक ७ ते २९ यात माहितीचा अधिकार याचा योग्य वापर व त्याचा होणारा दुरुपयोग यावर स्वयं स्पष्ट भाष्य केलेले असून ते खालील प्रमाणे आहे :-

RTI: Not a rendezvous of disgruntled elements

7. The Commission noticed that three or four former employees in every public authority, who were either suspended or removed or facing charges, convicted in a crime or facing disciplinary action, or trying to run a counter inquiry with several harassing questions. The Commission also noted an atmosphere of fear and worry was spread in the offices and among the officers who are hesitating to take action against erring staff members for fear of facing flood of questions under RTI. Sometimes, the RTI applications are running into hundreds similar to those posed by lawyers during cross examination. It is almost a parallel enquiry against the authorities whose decision or disciplinary action might have adversely affected them. The respondents submitted that they were ready to comply with the RTI Act but answering 'enquiry' type questions and repeated RTI applications would involve diversion of resources, energy besides having demoralizing effect. The Commission appreciates the genuineness of the problem and sincere feelings of the respondent officers and finds a need to address this serious issue. It is the responsibility of Government of India and Information Commissions to see that the RTI Act will not become rendezvous for disgruntled elements.

Positive impact of RTI

8. The Commission also takes this opportunity to acknowledge the fact that because of RTI questions a positive sense of accountability has been introduced and certain systems of discipline and answerability are being put in place in many departments. The change from disarray situation of files and records-keeping has gradually started. If abuse or repetitive use can be curtailed, the RTI can effectively empower citizens at an optimum level, make public authorities more accountable and democracy will hopefully be driven by informed citizenry.

UK, South Africa, Mexico refuses vexatious requests

9. Various access law enactments have provisions to prevent abuse of right to information.

a. The United Kingdom's Freedom of Information Act, 2000 which became fully effective in January 2005 provided an exception to Right to Information on the grounds of vexatious or repeated requests under Section 14. Frequents for information intended to be published are also excluded. Information which is already reasonably accessible to the applicant even though this involves

payment operates as absolute exception under Section 21 of Freedom of Information Act, 2000 of UK.

b. In Mexico, the access to information law provides grounds of offensive requests or requests which have already been dealt with for refusing the information.

c. South Africa also provided for refusing information requests which are frivolous or vexatious.

Renowned Author Sudhir Naib, in his book *The Right to Information in India*, published by Oxford University Press 2013 supported these restrictions saying: "This appears to be in order as vexatious, offensive or repeated requests can impose a costly burden on public authorities and yet not advance the right to information.

Res judicata = already decided

10. The Commission noticed that some of the applicants are filing photocopies of RTI requests with the same or other public authorities time and again seeking information, irrespective of the fact that previous application reached second appeal level or information was furnished or refused as decided by the concerned authorities. When not taken to High Court for judicial review in stipulated period, the matter decided in second appeal assumes finality and cannot be sought for again from the public authority.

11. Though Right to Information Act, 2005 did not have any specific provision to bar the re-petition for information like Section 11 of Code of Civil Procedure, the universal principle of civil justice 'res judicata' will certainly apply and the repeated request can be denied. Two Latin maxims form the basis of this rule, they are:

a. "Interest republican Ut sit finis litium (it is in the interest of the State that there should be an end to litigation) and

b. nemo devet vis vexari pro una et eadem cause (no man should be taxed twice over for the same cause).

If presumed that the PIOs, First Appellate Authorities and the Commissions are statutorily compelled to entertain the repeated RTI applications, information litigation and woes of public authorities would never end. An Appeal, as provided by law is legal, because it is a legal opportunity to challenge the order on reasonable and legal grounds. Engaging with the application which is same or slightly modified request for information which was responded earlier will be certainly against the principles of natural justice both procedural and substantive, as far as right to information is concerned.

12. The universal principles of civil justice also recognized constructive res judicata, which in the RTI context means when an applicant uses an opportunity of obtaining information on a particular subject as per law, he is expected to seek all the related information in that first ever opportunity itself. He cannot file another application for a bit or piece which he forgot to ask, or not advised by his lawyer, or for any other reason. He should ask all possible aspects of information about that subject matter, in the first ever available opportunity. Even if he does not, it is presumed by law that he asked for that and was refused after due trial. This is incorporated in principles of civil procedural justice and practiced universally. It is in the public interest and also to further the objectives of Right to Information Act, that such repeated or unending stream of questions being sought from same or different public authorities to be stopped.

13. The Commission noticed that several applicants seek some information from one wing of the public authority, and based on the responses file a bunch of RTI questions from the same or other wings of same public authority, or from other authority. This will have a continuous harassing effect on the public authority. As the PIOs go on answering, more and more questions are generated out of the same and in the same proportion the number of repeated first appeals and second appeals also will be growing

Earlier Observations of CIC: Sri MM Ansari

14. In several occasions earlier the Central Information Commission referred to the issue of repeated RTI requests and harassing tendency. In Prem Prakash Kumar v NFL, Panipat, (Decision no. 246/IC/(A)/2006, F.No. CIC/MA/A/2006/00374 & 375 dated 28 August 2006) the appellant sought documents and specific comments of CPIO on 89 queries. The Learned Commissioner Shri M M Ansari observed that in fact, the nature of queries and the information sought are such that the information seeker would never be satisfied because the promotion of self-interest, rather than public interest, was dominant, as the appellant had sought redressal of grievances.

Sri A N Tiwari's observations

15. In Shri Gopal Soni v The New India Assurance Company Ltd (F No CIC/AT/A2008/00097, 000116, 000124, dated 12.6.2008) Learned Commissioner Shri A. N. Tiwari dealt with similar problem. The respondents in this case submitted that the appellant, their employee, was suspended for insubordination and misconduct and ever since he directed a spate of applications containing queries for detailed, voluminous but inane information which would have to be collected and collated from over 30 branches. The Commission held in this case: "answering the elaborate and detailed queries, which have to be both accurate and authentic, imposes heavy cost on the public authority and tends to divert its resources, which brings it within the scope of of section 7(9) of RTI Act.

16. In Shri K. Lall v Sh MK Bagri, Assistant Registrar of Companies & CPIO, (F No. CIC/AT/A/2007/00112) the Learned Central Information Commissioner Sri AN Tiwari observed: It would mean that once certain information is placed in public domain accessible to the citizens either freely or on payment of a pre-determined price, that information cannot be said to be 'held' or 'under the control of the public authority and thus would cease to be an 'information' accessible under the RTI Act.

17. From the above observations, one could infer that once the information is accessible or available, no requests for the same need to be entertained. It can also be stated, agreeing with the observation of Sri A N Tiwari referred above, that once applicant procured the information sought, that information will not be considered as 'held by public authority or 'under its control' as far as that applicant is concerned, and thus the public authority need not answer.

Sri Shailesh Gandhi's observations

18. It is relevant here to quote a paragraph from the order of Learned Information Commissioner Sri Shailesh Gandhi in case numbers No. **CIC/SG/C/2011/000760, CIC/SM/A/2011/000926/SG, CIC/SM/A/2011/001111/SG, CIC/SG/A/2011/002909 Dated 17th January, 2012 in a second appeal:** The Commission, at several appellate hearings, has explained to the complainant that under RTI Act, only the information as per records can be made available; multiple RTI applications and appeals would not provide him any information beyond the records that exists. The Commission recognizes the fact that valuable time of the complainant, respondent-public authority as well as the Commission is being spent in merely going through the motions prescribed under the RTI Act again and again to obtain similar information. ¼. At this juncture the Commission would like to mention that **though the right to information is a fundamental right of the citizens, it cannot be used indiscriminately to fulfill the demands of one individual.** In the present matter, it must be noted that the Complainant is pursuing multiple litigation and various public authorities are being asked to divert an extraordinarily disproportionate amount of resources just to respond to hundreds of RTI applications filed by him. ¼. **The Commission is also conscious of the fact that it is financed by the poorest man in this country who may be starving to death. The complainant by repeatedly filing similar RTI applications and appeals with the respondent public authority and the Commission, is wasting public resources.**

19. In the above case Sri Shailesh Gandhi observed that appellant was using RTI Act as a litigation tool, his use of RTI was vexatious in nature, and held that entertaining such appeal could no longer serve the objectives of the RTI Act and at one go the Commissioner had disposed of all the pending appeals.

Principles of Freedom of Information Legislation

21. International standard series have developed the Principles of Freedom of Information Legislation under the title 'Public's Right to Know, by the Article 19 Organization. These Principles were endorsed by Mr. Abid Hussain, the UN Special Rapporteur on Freedom of Opinion and Expression, in his report to the 2000 session of the United Nations Commission on Human Rights, and referred to by the Commission in its 2000 resolution on freedom of expression. They were also endorsed by Mr. Santiago Canton, the Organization of American States (OAS) Special Rapporteur on Freedom of Expression in his 1999 Report, Volume III of the Report of the Inter-American Commission on Human Rights to the OAS. Under Principle 4 'Limited scope for exceptions' this document explained that exceptions should be clearly and narrowly drawn and subject to strict harm and public interest tests. Explaining the harm test, it stated that the public body must also show that the disclosure of the information would narrowly draw and subject to strict harm and public interest tests. Explaining the 'harm' test, it stated that the public body must also show that the disclosure of the information would cause substantial harm to that legitimate aim.

22. Cases of disclosure of information to the repetitive applicants for their private purpose which promotes their private interest but not the public interest would cause substantial harm to the legitimate aim of the Right to Information Act.

23. Thus, once information is given, applicant shall not seek the same once again in the guise of different form or language. If the applicant seeks information again and again, the PIO, the First Appellate Authority and the Commission would be forced to spend their time on this repeated application, and in the process the authorities would lose that much time to address the other RTI applications or performing their general duties in their public office. Repeated RTI applications will amount to clogging the office of public authority and CPIO would be justified in refusing the same with intimation of reasons. Because the repeated RTI application has an effect of clogging the public offices, it would amount to obstructing the free flow of information to deserving and genuine RTI applicants, besides preventing the officers from performing their general duties attached to their office.

Conclusions

24. All the above discussion can be consolidated into:

(i) Even a single repetition of RTI application would demand the valuable time of the public authority, first appellate authority and if it also reaches second appeal, that of the Commission, which time could have been spent to hear another appeal or answer another application or perform other public duty.

(ii) Every repetition of RTI application which was earlier responded will be an obstruction to flow of information and defeats the purpose of the RTI Act.

No scope for repeating under RTI Act

20. The Commission infers from the above that though RTI Act, did not specifically provide as a ground of refusing the information, it is implied from the objective and various provisions of RTI Act, that right of citizen to information is limited to one time and does not extend to repetition of request for that directly or indirectly.

Citizen has no Right to Repeat

25. For the above reasons and based on objective of the RTI Act, its provisions, their interpretation by the Information Commissioners referred above, reading them together, this Commission observes:

a) The citizen has no right to repeat the same or similar or slightly altered information request under RTI Act, 2005, for which he already got a response.

b) Once an RTI application is answered, the appellants shall refrain themselves from filing another RTI application against the public authority as once information is received and held by them or posted in public domain, because such information is deemed to have ceased to be held by the public authority.

Repetition shall be ground of refusal

c) Such repetition of information request may be considered as reasonable ground for refusal under the RTI Act.

d) An applicant or appellant repeating the RTI application or appeal either once or multiple times, suppressing the fact of earlier application and receipt of the answer, the CPIO of public authority may reject it forthwith after intimating it along with reasons.

Appeals can be rejected

e) The First Appellate Authority and Commission may be right and reasonable to consider this as a ground for rejecting the first or second appeal, respectively among other reasons if any.

Recommendations

26. To address the problem of harassing & repeated questions, the Commission recommends the respondent authority to analyze all the RTI applications filed by such appellants, compile all the questions contained therein and indicate the information provided against them. That consolidated information along with a background note based on facts, avoiding unfounded allegations may also be placed on website besides sending a copy to the applicant and the concerned Information Commission. The Commission also recommends exhibiting such information in their notice board at the entrance or at any conspicuous place in their office besides posting a photograph of such a notification on the website.

27. The entire information about the repeated RTI questions by appellants, and the documents given by the public authority, the private interest of the appellants, if any, lack of public interest in the said RTI applications, etc. also may be kept in the public domain. The information in website may also serve as response to repeated RTI question. The same may be referred in the responses to first and second appeals.

28. There is no provision in RTI Act, 2005 to penalize the applicant for abusing his right to information or clogging the public office. However, the Commission recommends that the fact of abuse of RTI Act, 2005 may record and Commission may notify the admonition, direction or recommendation if any, to the applicants suggesting them not to resort to abuse anymore along.

29. The Commission finds it appropriate to frame certain guidelines, for the prevention this kind of misuse, for the benefit of and ready reference by Public Information Officers to refuse the repeated RTI applications and advise appellate authorities to consider such repetition as the ground among others for refusal. The Commission recommends the Ministry of Personnel and Training to consider the framing of such guidelines. The Commission directs the registry to send the copy of this order to the Ministry of Personnel and Training for their consideration.

तसेच H.K.Bansal विरुद्ध DOT या प्रकरणात परिच्छेद क्र.११ ते ३३ यात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे :-

11. A reading of his RTI applications and appeals leads to an inference that his sole aim is to harass and torture but nothing else. Generally, people use RTI for redressal of grievance, i.e., they state grievance or complaint and ask for action taken report. This is not that, because his grievance of denial of promotion was addressed several times. If he is aggrieved by rejection of promotion request, he is free to approach appropriate tribunal. Some highly educated citizens are using RTI to avenge against spouses, brothers or parents or colleagues or seniors etc. The appellant is a highly educated engineer with long experience, who became an advocate, but fully engaged in writing letters or RTI applications left, right and centre against his own department. The CPIOs of public authority responded with great patience, split his RTI questions, transferred, forwarded, struggled to file note, issue notices, letters to get information and built huge number of files, some of which they have presented before the Commission. Lot of money and energy might have been spent on his applications so far, which if calculated would be more than Rs.5 lakh, of public money. Neither appellant nor any other person has any right to cause such wastage of public money and RTI is not meant to lead to such a loss.

12. Appellants like this appellant should know that the RTI Act is a means to advance public interest; not to be used as a tool to harass the public authority by a workless or disgruntled employee serving/retired. His multiple RTI applications have a serious impact on the functioning of public authority BSNL/DOT, its RTI authorities and the Central Information Commission in Second Appeal. Officers also presented a bundle of files of the appellant. It reflects criminal wastage of time and, if unchecked, will chock the functioning of the public authority. If this is allowed, the public authority cannot focus on their regular duties and their whole time will be devoted to such frivolous/vexatious/useless/repeated/multiple/obnoxious RTI questions. This is misuse and it has to be prevented.

13. In relation to the multiple/indiscriminate filing of RTI application, Hon'ble Delhi High Court in **Shail Saini Vs. Sanjeev Kumar [W.P (c) No. 845/2014]** had observed as follows:

5. In the opinion of this Court, the primary duty of the officials of Ministry of Défense is to protect the sovereignty and integrity of India. If the limited manpower and resources of the Directorate General, Defence Estates as well as the Cantonment Board are devoted to address such meaningless queries, this Court is of the opinion that the entire office of the Directorate General, Defence Estates Cantonment Board would come to stand still. The Supreme Court in **CBSE vs. Aditya Bandopadhyay, (2011) 8 SCC 497**, has held as under:-

62. *When trying to ensure that the right to information does not conflict with several other public interests (which includes*

efficient operations of the Governments, preservation of confidentiality of sensitive information, optimum use of limited fiscal resources, etc.), it is difficult to visualize and enumerate all types of information which require to be exempted from disclosure in public interest. The legislature has however made an attempt to do so. The enumeration of exemptions is more exhaustive than the enumeration of exemptions attempted in the earlier Act, that is, Section 8 of the Freedom to Information Act, 2002. The courts and Information Commissions enforcing the provisions of the RTI Act have to adopt a purposive construction, involving a reasonable and balanced approach which harmonizes the two objects of the Act, while interpreting Section 8 and the other provisions of the Act.

67. Indiscriminate and impractical demands or directions under the RTI Act for disclosure of all and sundry information (unrelated to transparency and accountability in the functioning of public authorities and eradication of corruption) would be counterproductive as it will adversely affect the efficiency of the administration and result in the executive getting bogged down with the non-productive work of collecting and furnishing information. The Act should not be allowed to be misused or abused, to become a tool to obstruct the national development and integration, or to destroy the peace, tranquility and harmony among its citizens. Nor should it be converted into a tool of oppression or intimidation of honest officials striving to do their duty. The nation does not want a scenario where 75% of the staff of public authorities spends 75% of their time in collecting and furnishing information to applicants instead of discharging their regular duties. The threat of penalties under the RTI Act and the pressure of the authorities under the RTI Act should not lead to employees of a public authorities prioritizing "information furnishing", at the cost of their normal and regular duties.

6. After all disproportionate diversion of limited resources to Directorate General, Defence Estates' office would also take its toll on the Ministry of Defence. The Supreme Court in **ICAI vs. Shaunak H. Satya**, (2011) 8 SCC 781 has held as under:-

39. We however agree that it is necessary to make a distinction in regard to information intended to bring transparency, to improve accountability and to reduce corruption, falling under Sections 4(1)(b) and (c) and other information which may not have a bearing on accountability or reducing corruption. The competent authorities under the RTI Act will have to maintain

a proper balance so that while achieving transparency, the demand for information does not reach unmanageable proportions affecting other public interests, which include efficient operation of public authorities and the Government, preservation of confidentiality of sensitive information and optimum use of limited fiscal resources.

Consequently, this Court deems it appropriate to refuse to exercise its writ jurisdiction. Accordingly, present petition is dismissed. **This Court is also of the view that misuse of the RTI Act has to be appropriately dealt with otherwise the public would lose faith and confidence in this "sunshine Act". A beneficent Statute, when made a tool for mischief and abuse must be checked in accordance with law.** A copy of this order is directed to be sent by the Registry to Defence and Law Ministry, so that they may examine the aspect of misuse of this Act, which confers very important and valuable rights upon a citizen.

16. Filing of multiple RTI on the same subject creates fear among the public authority. The feel tormented by such disgruntled/ retired employees consuming through RTI their precious resource apart from causing mental agony. As observed by the Hon'ble High Court, "a beneficent Statute, when made a tool for mischief and abuse must be checked in accordance with law."
17. This Commission has earlier ordered that once an RTI application was finally decided it cannot be filed again (CIC/LS/C/2012/000860SA, <http://indiankanoon.org/doc/140925637/>). Responding to such **repeated** applications and continuing the same in first and second appeals will block the activity of public authority, FAA and Information Commission and deprive the other genuine first applicants waiting for information or adjudication. **Reckless repetition** of this kind without any feel about responsibility is nothing but abusing of RTI. From the reading of his multiple applications the Commission comes to an inevitable inference that this **retired appellant is misusing the free-time** available for him **to harass his colleagues** through the RTI, abusing the information and knowledge which he gained during his service in the Department in a most unreasonable manner. His own colleagues and subordinates are the victims of this harassment. From DoT, 24 officers including the senior officers like Chief Engineer, etc have attended the hearing. They are expected to devote their valuable time for office work and grievances of the consumers, but they are busy with answering the appellant's RTI applications which are without any aim or purpose, repeating the same

answers. It is obvious that the appellant has **no public interest**. In fact, the appellant has caused huge loss. **Second Issue:**

18. Whether serving/retired employees are having any right to behave in such a **manner to torture his colleagues and employer**? The Commission opines that such a conduct deserves to be considered as **mis-conduct**. There should be a system within the Public Authority to tackle such misconduct of any serving employee/retired employee or by any other staff member/out-sourced or similar nature, because they are becoming potential hazards of RTI misuse. Public authority should have **evolved a mechanism and service rules or include in conduct rules**, to initiate departmental action against existing/retired employees for such misbehavior or misconduct and impose penalty in the nature of cutting increments or pension emoluments for serving or retiring employees accordingly. If the RTI application from its own employee reflects a grievance or complaint, the public authority **should address grievance** immediately and inform him within one month. If the RTI application is repeated, frivolous or useless one and only meant for harassing other employees or public authority as a whole, then the disciplinary action should be initiated for such alleged misconduct, leading to appropriate action. If they do not act at all against such characters (retired or not retired employees) in indulging in such misconduct of filing frivolous and entertain these repeated RTI applications it will cause huge wasting of public money. The public authority is answerable to public **why they are facilitating the misconduct** causing damage to public exchequer. Each department has to address the issue of misusing RTI by employee, after thoroughly examining each individual case separately.

Third Issue

19. Targeting the witnesses, complainants, superior officers who were members of inquiry committee or DPC who did not favour them and seeking whole lot of information about them under RTI Act is **irresponsible misuse of the right**. It will not only interfere with the independent inter-departmental decision making process, but also instill fear in inquiry officers and dissuade others from lodging complaints against wrongdoers. This increases the already existing space for wrongdoing ultimately affecting the governance. The RTI is not meant for granting such immunity or impunity to wrongdoing employees to misuse RTI to demoralize the complainants and inquiry officers. Some of the Mr Bansal's RTI applications are aimed at the officers who might have not favoured him in DPC. This is a dangerous trend. The repeated RTI

applications and appeals by H K Bansal present bad example of misuse by retired employees targeting their past colleagues. In larger public interest of protecting the morale of officers, to facilitate independent decision making, to regulate and act against wrongdoers or non-performers or cantankerous litigants or those who bide away time in public office doing nothing or corrupting the processes, this kind of misuse of RTI against the public authority shall be curbed. Denial of information to the applicants like this appellant is justified broadly under the exceptions prescribed in Section 8 (1) (g), (h), (j) and Section 8(2): See text of these sections:

Section 8. Exemption from disclosure of information: (1) Notwithstanding anything contained in this Act, there shall be no obligation to give any citizen,

*(g) information, the disclosure of which would endanger the life or physical safety of any person or identify the source of information or **assistance given in confidence for law enforcement** or security purposes;*

20. Appellant is demanding the information about some employees/officers who gave assistance in confidence for law enforcement, which can be denied under this provision.

*(h) information which would **impede the process of investigation or apprehension or prosecution of offenders**;*

21. Appellant's targeted demand for details of officers who decided or opined or complained or deposed against him will impede the process of collecting evidence of misconduct of accused public servant, impede process of inquiry for taking disciplinary action, hence need not be given under this clause.

(j) information which relates to personal information the disclosure of which has not relationship to any public activity or interest, or which would cause unwarranted invasion of the privacy of the individual unless the Central Public Information Officer or the State Public Information Officer or the appellate authority, as the case may be, is satisfied that the larger public interest justifies the disclosure of such information,

22. Appellant's approach for the information pertaining to individual service of the colleagues, seniors and subordinates is motivated by his selfish personal interest of avenging based on his prejudice, and nowhere it reflects any public interest, thus it has to be denied. *Section 8(2) Notwithstanding anything in the Official Secrets Act, 1923 (19 of 1923) nor any of the exemptions permissible in accordance with subsection (1), a public authority may allow access to information, if public interest in disclosure outweighs the harm to the protected interests.*

23. Even if the information sought appears to be in public domain because the colleagues are also employees, yet the consequences of disclosure need to be compared and only if there is public

interest in disclosure it can be given. In these second appeals, the appellants' demand does not reflect any public interest. More over there is public interest in non-disclosure as explained above. The information sought cannot be given.

24. Exercising its powers under section 19(8)(v) of the RTI Act, the Commission requires that the higher authorities of DOT, BSNL/MTNL shall consider this serious issue and develop a mechanism to **curb this kind of mis-conduct/misuse**, as suggested above and save the RTI for the use of the people in general public interest.
25. The Commission further **directs** all the CPIOs of the respondent authority to prepare a comprehensive note on the number of RTI applications filed by the appellant, with his background, the responses given by them in the first appeal and second appeals, etc, and put it on the official website under the heading "Do not misuse RTI". The official website also should publish this order. If applicant files another repeated RTI application, public authority can give a single line reply to refer to these two files on the website and reject the application. This answers the first issue.
26. **Second issue** is also a significant one. The respondent officers made fervent appeal to the Commission that they were compelled to spend most of the time in answering harassingly repeated questions about the same subject matter repeatedly asked from different angles; and about individual officers, whom, the applicant assumed to be responsible for the grievance.
27. The Commission noticed that some former employees in every public authority, who were either suspended or removed or facing charges, convicted in a crime or facing disciplinary action, or trying to run a counter inquiry with several harassing questions. The Commission also noted an atmosphere of fear and worry was spread in the offices and among the officers who are hesitating to take action against erring staff members for fear of facing flood of questions under RTI. Sometimes, the RTI applications are running into hundreds similar to those posed by lawyers during cross examination. The respondents submitted that they were ready to comply with the RTI Act but answering 'enquiry' type questions and repeated RTI applications would involve diversion of resources, energy besides having demoralizing effect. The Commission appreciates the genuineness of the problem and sincere feelings of the respondent officers and finds a need to address this serious issue. It is the responsibility of Government of India and Information Commissions to see that the RTI Act will not become rendezvous for disgruntled elements.
28. The Commission in the case of **Mukesh Sharma v. Delhi Transport**

Corporation [CIC/SA/A/2014/000615], had observed as follows :

“Every employee has rights to secure his employment but also has duties to perform the job without resorting to misconduct or any other irregularity. The employee also has right to get the copy of complaint, notice, charge sheet and every piece of paper which is relied on against him. He should get the opportunity also to defend himself. At the end he should also get the copy of enquiry report/order/judgment or sentence pronounced along with right of appeal. He has all rights as per principles of natural justice and if there is any lapse, or suppression of information or document or non-supply of papers relied on by the disciplinary authority, he can seek them from the inquiry officer or authority; if not, he can get them under RTI Act, Though an employee facing disciplinary charges as explained above the accused employee does not have any moral or legal right to file plethora of RTI applications seeking information not related to allegation against him, but to harass the officers who he suspect to have complained or gave evidence or provided information or taken action against him, if done so it becomes misuse and that cannot be encouraged. The public interest is an overriding factor in these cases also as per the provisions of Right to Information Act, 2005. If such multiple RTI actions are allowed the officers at higher level will lose moral authority to initiate action against erring employees and whole system system of disciplined administration would crumble. In contra, there is a huge public interest in taking action against the wrongdoing employees.

*Here in this case, the appellant is not even trying to protect his personal right, or right to employment or right to fair trial. But he is unleashing his private vengeance against colleagues or seniors who are either inquiring or informing or complaining or giving evidence against him. Such information would squarely fall under exempted category as per Section 8(h) (‘information which would impede process of investigation or prosecution of offenders’) of RTI Act, 2005 as this would not only impede the investigation or inquiry against him, but also impede the inquiries against all such erring employees who will be immorally encouraged or tempted to use RTI for this private, illegal and vengeful purpose. **The RTI is not a rendezvous for suspended employees or those erring personnel facing inquiries to serve their personal interests in protecting their misconduct or preventing the authorities from proceeding with penal proceedings enquiring into misconduct.** The RTI is not for these disgruntled employees facing disciplinary proceedings or selfish persons but for the people in general, only in public interest, and never for the private vengeance at all.*

If this kind of misuse is not checked, and officers will be threatened, demoralized and prevented from proceeding against employees

facing charges misconduct. None would complain/inform/give evidence or no authority would gather courage to initiate enquiry against erring employees even if law authorizes them, prescribes it as a duty and situation demands. Such a situation will lead to chaos in administration. In order to check the misuse of RTI for running a parallel or counter enquiry against inquiring officers, this application deserves to be rejected and the appellant, admonished. "

29. Hon'ble Punjab and Haryana High Court in the case of **K.K.Sharma Vs. State of Haryana [W.P (C) No. 4930 of 2011]** in relation to disgruntled employees had observed as follows :

"Clearly, the provisions of the RTI Act would not be available to a disgruntled employee seeking information as regards public officials which is otherwise personal in nature on account of furtherance of a personal vendetta."

30. Thus any information sought about colleagues, inquiry officers, witnesses or complainant, DPC members, selection committee members or any other officer, by present/retired employee with private motive like vengeance against complainant or inquiry officer etc who are connected with disciplinary inquiry or action taken by virtue of their seniority or authority, should be thoroughly examined, giving him opportunity to present his case, and if proved, shall be denied under relevant exceptions of section 8(1) d, e, g, h, and j. The second appeals/complaints are found as frivolous, vexatious, lack in even the character of grievance and also devoid of any public interest. The CPIOs have sufficiently and substantially furnished the information to their best of their ability from the available records. There is nothing left to be given to this appellant. He does not deserve any more information, sympathy or consideration. Though he was abuser of RTI, the officers gave all possible information. All his second appeals are hereby rejected as entire information was given and also because of being abusive.

31. The Commission directs CPIO **need not answer** any RTI question or request, if filed by this appellant again in coming days, for information pertaining to officers mentioned in his various applications and appeals, or if part of new RTI request was already covered by his earlier RTI request for the reasons discussed above and also on the principle of *res judicata*, in order to prevent such appellants from hijacking time of public authorities that is to be used in service of public in general.

32. The Commission records its admonition against appellant for his frivolous and vexatious applications and hopes that he will not resort to mis-use of RTI anymore; to protect the dignity of the positions he has held in the Public Authority while in service, and to show some element of gratitude to the organization that gave him livelihood.

33. With the above observations/directions the Commission disposes of all the appeals.

अपिलार्थीनी जन माहिती अधिकाऱ्यांविरुद्ध प्रथम दर्शनी अहवाल (एफ.आय.आर.) दाखल करावा अशी मागणी केलेली आहे. त्या संदर्भात माननीय मुंबई उच्च न्यायालय, औरंगाबाद खंडपीठ यांनी त्यांच्या सौदागर मोहम्मद रफी विरुद्ध स्टेट ऑफ महाराष्ट्र, क्रिमिनल रिट पिटीशन नंबर १४८४ ऑफ २०१९ यात खालीलप्रमाणे स्वयंस्पष्ट भाष्य केलेले आहे :-

We would like to reiterate that non-availability of the record with the Nagar Panchayat cannot be inferred as destruction of the record and therefore, this cannot be taken as a fit case to exercise constitutional powers of this Court to direct registration of the offence.

तसेच अपिलार्थीनी संबंधित जन माहिती अधिकारी व इतर अधिकाऱ्यांविरुद्ध भारतीय दंड संहितेमधील यातील विविध कलमांनुसार दंड करण्याबाबतची जी विनंती केलेली आहे तिचे प्राथमिक अवलोकन केले असता कलम १६६ (१) इ. सर्व गोष्टींचे अवलोकन केले असता यातील बहुतांशी कलम हे भारतीय दंड संहितेतील लोकसेवकांद्वारे गुन्हे अन्वेषण अथवा गुन्हाचा तपास अथवा लोकसेवकांद्वारे केलेल्या बेकायदेशीर कृत्य यांच्याशी संबंधित असून प्रथम दर्शनी त्याचा माहिती अधिकार कायद्याशी कुठलाही संबंध असल्याचे आढळून येत नाही. अपिलकर्ता यांनी केलेली मागणी ही प्रथम दर्शनी तथ्यहीन व कायदेशीर तरतूदीनुसार सुयोग्य नसल्याचे आढळून येते. अपिलकर्ता यांनी हजारोंच्या संख्येने दाखल केलेली जोडपत्र अ, ब व क यांचे अवलोकन केल्यास यात प्रथम दर्शनी कुठलेही व्यापक जनहित आढळून येत नाही. मा.सर्वोच्च न्यायालय यांनी नमूद केल्याप्रमाणे व माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या उद्देशिकेमध्ये खालीलप्रमाणे नमूद केलेले आहे :-

ज्याअर्थी, भारताच्या संविधानाद्वारे लोकशाही गणराज्याची स्थापना करण्यात आलेली आहे:

आणि ज्याअर्थी, लोकशाहीमध्ये माहितगार नागरीक समूह आणि माहितीची पारदर्शकता या बाबी तिच्या कार्यशीलतेच्या दृष्टीने, तसेच भ्रष्टाचाराला आळा घालण्याच्या व राज्य शासन व त्यांच्या यंत्रणा यांना प्रजेला जाब देण्यास उत्तरदायी ठरविण्याच्या दृष्टीने अत्यावश्यक आहेत:

आणि ज्याअर्थी, प्रत्यक्ष व्यवहारात माहितीच्या प्रकटनामुळे अन्य सार्वजनिक हितसंबंधांना तसेच, शासनाचे कामकाज कार्यक्षमरित्या चालणे, मर्यादित राजकोषिय साधनसंपत्तीचा इष्टतम वापर होणे आणि संवेदनक्षम माहितीची गोपनीयता राखणे, या बाबींनाही बाधा येण्याची शक्यता आहे:

आणि ज्याअर्थी, लोकशाहीच्या आदर्शाची परमोच्चता कायम राखताना, या परस्परविरोधी हितसंबंधांचा मेळ घालणे आवश्यक आहे.

माहितीचा अधिकार तसेच शासनाचे कामकाज कार्यक्षमरित्या चालणे, मर्यादित राजकोषिय साधनसंपत्तीचा इष्टतम वापर होणे या सर्व गोष्टींचा ताळमेळ राखत, सुवर्णमध्य साधणे आवश्यक असल्याचे उपरोक्त कायद्यातच नमूद केले असून मा.सर्वोच्च न्यायालय यांनी देखिल माहितीच्या अधिकाराचा प्रमाणाबाहेर

वापर झाल्यास अधिकांश प्राधिकरणांचा बहुतांश वेळ हा माहिती अधिकारांच्या अर्जांवर उत्तर देण्यात, माहिती संकलित करण्यातच जाणार असल्याच्या वस्तुस्थितीला अधोरेखित केलेले आहे. तसेच खालीलप्रमाणे देखिल निरीक्षण नोंदविले आहे :-

This Court is also of the view that misuse of the RTI Act has to be appropriately dealt with; otherwise, the public would lose faith and confidence in this "Sunshine Act". A beneficent Statute, when made a tool for mischief and abuse must be checked in accordance with law.

मा.कर्नाटक उच्च न्यायालय यांनी त्यांच्या WRIT PETITION NO. 101260 OF 2024 Sri Davalsab M. Miyanavar vs Karnataka Information Commission या प्रकरणी दि.25 September, 2024 रोजी दिलेल्या निर्णयात मोठ्या प्रमाणात दाखल केलेल्या जोडपत्र अ, ब व क यात माहिती मिळाली नसल्याचा आक्षेप नोंदवून अपिलार्थी यांनी दाखल केलेले द्वितीय अपील अर्ज हे मा.कर्नाटक उच्च न्यायालय यांनी निरस्त केले असून त्या विरुद्ध अपिलार्थी यांनी उपरोक्त याचिका दाखल केली होती. अपिलार्थी यांचे एकूण ९६४६ अर्ज खारीज करीत असताना मा.कर्नाटक उच्च न्यायालय यांनी या प्रकरणात खालील प्रमाणे आदेश पारित केलेला आहे :-

"2. The petitioner was notified via registered post about the hearing scheduled for 26.07.2023. While the petitioner remained absent, their counsel appeared, filed a vakalatnama, and requested time to submit arguments. After hearing the second appeals, the full bench framed the following key issues:

(i) Whether there is sufficient evidence to show that the appellant is misusing the provisions of the RTI Act? (ii) Whether there is material on record indicating lack of bona fides on the appellant's part in filing the second appeals (iii) Whether any directions in these appeals would adversely affect administrative efficiency or disproportionately divert the resources of the public authorities concerned? (iv) Whether the second appeals listed in Annexures 'A' to 'N' are maintainable under the law? (v) Whether there are reasonable grounds to proceed further with these second appeals? (vi) What order is appropriate?

3. After examining the records, the bench concluded that the petitioner had clearly misused and abused the provisions of the RTI Act. The bench noted that the petitioner, who identifies as an RTI activist, sought irrelevant information through reckless appeals. The bench made a positive finding that the petitioner had abused the RTI Act, and further detailed the nature of the information sought by the petitioner from various government departments across multiple districts.

4. The petitioner had filed RTI applications in several districts, including Bagalkot, Bellari, Badami, Bijapur, Bengaluru Urban, Chamrajnagar, Chickmangalur, Chitradurga, Chikkabellapur, Davanagere, Dharwad Dakshin Kannada, Gadag, Hassan, Haveri, Shivamogga, Kalaburagi, Kolar, Kodagu, Mandya, Tumkur, Udupi, Uttar Kannada, and Vijayapura. In total, the petitioner filed 3,736 RTI applications in

the Rural Development and Panchayath Raj Department alone, followed by 964 appeals against the Public Works and National Highways Department, 492 against the Department of Horticulture, and numerous other appeals across different departments, as detailed in the case.

5. The bench observed that there are 42,898 pending cases before the Commission and relied on several landmark Supreme Court judgments to support its reasoning, including:

1. **CBSE & Another vs. Aditya Bandopadhyay & Others (2011) 8 SCC 497**
2. **Subrata Roy Sahara vs. Union of India (2014) SCC 470**
3. **Institute of Chartered Accountants of India vs. Shaunak H. Satya (2011) 8 SCC 781**
4. **Shail Sahni vs Sanjeev Kumar & Ors. 2014 SCC Online Del 558**
5. **CPIO, Supreme Court of India vs. Subhash Chandra Agarwal (2020) 5 SCC 481**
6. **Canara Bank vs. Shyam (2018) 11 SCC 426**
7. **Girish Ramchandran Deshpande vs. Central Information Commissioner & Ors. (2013) 1 SCC 212**
8. **Khanapuram Gandaiah vs. Administrative Officer & Others (2010) 2 SCC 1**

6. Referring to these judgments, the bench concluded that public authorities are not obligated to supply the information sought by the petitioner. The bench further held that the petitioner had abused the RTI Act as a tool, acting without bonafide intent, and noted that entertaining such applications would harm administrative efficiency and burden public resources. As a result, all the appeals were dismissed.

7. Aggrieved by this common order, the petitioner filed a writ petition challenging the dismissal of 9,646 appeals. However, the office raised an objection, stating that the petitioner had not paid the required court fees amounting to Rs.9,64,600/-. When questioned by the court, the petitioner expressed an inability to pay the court fees and indicated a desire to withdraw the petition.

8. Heard the counsel for petitioner and counsel appearing for respondent.

9. The petitioner, claiming to be an RTI activist, filed multiple applications under Section 6(1) of the RTI Act across various districts in Karnataka, seeking information from a wide range of public authorities. These applications were filed in departments such as Rural Development, Agriculture, Public Works, Energy, and Water Resources, among others. Despite having filed thousands of cases with the KIC, the petitioner claimed to have received no substantive response from these authorities, leading him to file second appeals.

10. The sheer volume of appeals filed by the petitioner prompted the State Chief Information Commissioner to constitute a full bench to address the matter. During the hearings, it was found that the petitioner's applications and appeals were overwhelming in number, lacked specificity, and appeared to be filed without any genuine cause, which raised concerns of abuse of the RTI Act.

11. The full bench of the KIC formulated several points for consideration, including whether the petitioner had misused the RTI Act, whether his applications lacked bona fides, and whether allowing such appeals would disproportionately burden public authorities and adversely affect administrative efficiency. After examining the record, the bench observed that the petitioner had indeed misused the provisions of the RTI Act. The commission found that the petitioner had filed thousands of

applications seeking voluminous and irrelevant information without a clear rationale, thereby abusing the process intended to promote transparency and accountability.

12. The commission cited the **Supreme Court judgment in CBSE & Another vs. Aditya Bandopadhyay & Others 1**, where it was held that the right to information is not an unbridled right and that frivolous or vexatious applications could be rejected. In the present case, the commission found that the petitioner's conduct demonstrated a reckless disregard for the spirit of the RTI Act, with applications being filed solely to burden the public authorities.

13. The RTI Act is a tool designed to empower citizens by providing access to information held by public authorities. However, several judicial pronouncements have recognized the potential for misuse of the Act. **The Supreme Court, in Khanapuram Gandaiah vs. Administrative Officer and Others 2**, emphasized that the RTI Act should not be used as a means of harassment or to serve personal vendettas. It was held that the Act is not meant to facilitate **1(2011) 8 SCC 497 2 (2010) 2 SCC 1** fishing inquiries into irrelevant or frivolous matters. The petitioner in the present case filed thousands of RTI applications and appeals, many of which sought irrelevant information, thereby misusing the Act as a tool of harassment.

14. Similarly, in **Institute of Chartered Accountants of India vs. Shaunak H. Satya 3**, the Supreme Court reiterated that the purpose of the RTI Act is to secure access to information that is in the public interest and should not be employed to flood public authorities with frivolous queries, which would divert their attention and resources from their core functions.

15. Further, the **Delhi High Court in Shail Sahni vs. Sanjeev Kumar & Ors. 4**, observed that the RTI Act should not be misused by filing multiple and repeated applications that serve no public purpose. The court held that misuse of **3. (2011) 8 SCC 781 4. 2014 SCC Online Del. 558** the Act amounts to an abuse of the legal process and can be discouraged through appropriate judicial intervention.

16. In the present case, the KIC found that the petitioner's actions mirrored the concerns highlighted in these judgments. **By filing 9,646** second appeals and burdening multiple departments with irrelevant and unnecessary queries, the petitioner had misused the provisions of the RTI Act to such an extent that it impeded the efficiency of the administration. The commission, citing these judicial precedents, rightly dismissed the appeals on the grounds of abuse of the Act.

17. One of the key issues considered by the KIC was the adverse impact of the petitioner's actions on the functioning of public authorities. The commission observed that allowing such frivolous applications and appeals would divert the limited resources of public authorities and impair their ability to efficiently discharge their duties. This observation is supported by the Supreme Court's ruling in **Central Public Information Officer, Supreme Court of India vs. Subhash Chandra Agarwal**, wherein it was held that while the RTI Act is a powerful instrument, it should not result in disproportionately burdening public resources or obstructing administrative functioning."

उपरोक्त उधृत केलेले मा.सर्वोच्च न्यायालय व मा.उच्च न्यायालय यांचे सर्व निर्णय लक्षात घेता तसेच मा.उच्च न्यायालय यांच्या तत्कालीन मा.मुख्य न्यायाधीश/न्यायमूर्ती यांच्या खंडपीठाने श्री. शैलेश गांधी विरुद्ध राज्य माहिती आयोग यांच्या प्रकरणात आयोगाने त्यांच्याकडे प्रलंबित प्रकरणांचा तात्काळ निपटारा करणे आवश्यक असल्याविषयी निर्देश जारी करत असतानाच माहिती अधिकाराच्या दुरुपयोगाबद्दल गंभीर चिंता व्यक्त केली आहे. तसेच काही मूठभर व्यक्तींनी दाखल केलेल्या एक सारख्या स्वरूपाच्या हजारो माहिती अर्ज, प्रथम अपील व द्वितीय अपील अर्जांवर राज्य माहिती आयोगाच्या विविध खंडपीठांनी संयुक्त सुनावणी घेऊन ते निकाली काढताना विशेषतः छत्रपती संभाजी नगर खंडपीठ, पुणे खंडपीठ, नाशिक खंडपीठ इ. नी अनुक्रमे खालील प्रमाणे आदेश पारित केलेले आहेत:-

राज्य माहिती आयोग, महाराष्ट्र राज्य, छत्रपती संभाजी नगर खंडपीठ यांनी खालीलप्रमाणे आदेश पारित केलेले आहेत:-

१. एका व्यक्तीने शेकडोच्या संख्येने माहिती अधिकार कायद्याखाली माहिती अर्ज/ अपिले करणे माहिती अधिकार कायद्याला अभिप्रेत / अपेक्षित नाही, यावरून अपिलार्थी हे माहिती अधिकार कायद्याचा मोठ्या प्रमाणावर दुरुपयोग करून संबंधित शासकीय कार्यालय / प्राधिकरणास वेठीस धरत असून त्यांच्या या कृतीमुळे संबंधित शासकीय कार्यालये/प्राधिकरणांचे दैनंदिन कामकाजावर विपरित परिणाम होण्याचा धोका देखील निर्माण झालेला आहे.

२. अपिलार्थी यांनी अनेक प्राधिकरणाकडे/कार्यालयाकडे माहिती अर्ज सादर केलेले आहेत. सार्वजनिक प्राधिकरण हे आपले दैनंदिन कामकाज सांभाळून माहिती अधिकारात माहिती देण्याचे काम करतात. माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ मधील कलम ६ (१) नुसार जन माहिती अधिकारी यांच्याकडे माहितीचा अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर या अर्जावर ३० दिवसांच्या मुदतीत कार्यवाही करणे आवश्यक आहे. मात्र एकाच प्राधिकरणाकडे एका पेक्षा जास्त अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर या सर्व अर्जांवर ३० दिवसांच्या मुदतीत जन माहिती अधिकारी यांना कार्यवाही करणे शक्य होत नाही. आणि याचा विपरित परिणाम कार्यालयीन दैनंदिन कामकाजावर होतो. अशा मोठ्या प्रमाणावर अर्ज करणाऱ्या व्यक्तीमुळे गरजवंत अर्जदारांवर अन्याय होऊन माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ च्या प्रभावी अंमजबजावणीस गतीरोध निर्माण होतो, असे आयोगाचे मत आहे.

३. माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ या प्रस्तावनेमध्ये असे नमूद केले आहे की, "ज्या अर्थी, लोकशाहीमध्ये माहितगार नागरिक समूह आणि माहितीची पारदर्शकता या बाबी ज्या कार्यशिलतेच्या दृष्टीने, तसेच भ्रष्टाचाराला आळा घालण्याच्या व राज्य शासनाने व त्यांचे यंत्रणा यांना प्रजेला जाब देण्यास उत्तरदायी ठरविण्याच्या दृष्टीने अत्यावश्यक आहेत." आणि ज्या अर्थी, प्रत्यक्ष व्यवहारात माहितीच्या प्रकटणामुळे अन्य सार्वजनिक हितसंबंधांना तसेच शासनाचे कामकाज कार्यक्षमरित्या चालणे, मर्यादित राजकोषीय साधनसंपत्तीचा इष्टतम वापर होणे आणि संवेदनक्षम माहितीची गोपनीयता राखणे, या बाबींनाही बाधा येण्याची शक्यता आहे. आणि ज्या अर्थी, लोकशाहीच्या आदर्शाची परमोच्चता कायम राखतांना, या परस्परविरोधी हितसंबंधांचा मेळ घालणे आवश्यक आहे. त्या अर्थी, आता माहिती मिळविण्याची इच्छा असणाऱ्या नागरिकांना विविध माहिती पुरविण्याकरिता तरतूद

करणे इष्ट होईल. म्हणून शासकीय कामकाज सुचारु व सामोपचाराने चालविणे आणि माहिती अधिकाराचे कामकाजात सुसूत्रता यांचा ताळमेळ घालणे आवश्यक आहे.

४. आयोगाच्या मते अपिलार्थी यांनी जन माहिती अधिकारी/ प्रथम अपिलीय अधिकारी / सार्वजनिक प्राधिकरणांकडे वारंवार अशा प्रकारचे माहिती अर्ज दाखल करून विस्तृत, दिर्घकालावधीची, मोघम, निरर्थक माहितीची मागणी केल्यास **माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५** या कायद्याचा बेदकारपणे दुरुपयोग होऊन त्याचा निश्चितपणे कार्यालयीन कामकाजावर विपरीत परिणाम होणार आहे.

५. माहिती कायद्यामध्ये माहिती मागण्याबाबत कुठल्याही प्रकारचा प्रतिबंध नसला तरी माहितीचा मूळ उद्देश हा आहे की, शासकीय कामात पारदर्शकता आणून जनतेला माहिती मिळावी आणि शासकीय कामात कार्यतत्परता असावी असा आहे. वारंवार एकाच विषयावर माहिती अर्ज करून शासकीय यंत्रणेस वेठीस धरण्याचा अपिलार्थी यांचा हेतू असल्याचे स्पष्ट होते. त्यामुळे शासकीय कामात अडथळा निर्माण होतो. तसेच शासकीय कामकाजावरही विपरीत परिणाम होतो व अशा प्रकारची माहिती जमा करण्यासाठी शासकीय यंत्रणेच्या वेळेचा अपव्यय होतो.

६. तसेच अशा प्रकरणासंबंधात **मा. सर्वोच्च न्यायालयाने, सिव्हील अपील ६४५४/२०११, दि.०९.०८.२०११ रोजी या प्रकरणी Applicants Central Board of Secondary Education & Anr. vs. Aditya Bandopadhyay & Ors. Respondents या प्रकरणी खालीलप्रमाणे आदेश दिले आहेत :-**

"The Act should not be allowed to misused or abused, or to become a tool to abstract the national development and integration, or to destroy the peace, tranquility and harmony among its citizens. Nor should it be converted into a tool of oppression or intimidation of honest officials striving to the tot do their duty. Nation does not want a scenario where 75% of the staff of public authorities spend 75% of their time in collecting and furnishing information to applicants instead of discharging their regular duties. The threat of penalties under the RTI Act and pressure of the authorities under the Act should not lead to employees of a public authorities prioritizing information furnishing, at the cost of their normal and regular duties."

एकाच व्यक्तीने मोठ्या प्रमाणावर केलेल्या माहिती अर्जांमुळे शासकीय कामकाजावर विपरीत परिणाम होतो व अशा प्रकारची माहिती जमा करण्यासाठी शासकीय यंत्रणेचा वेळेचा अपव्यय होतो. त्यानुसार प्रस्तुत कायद्याचा मुख्य उद्देश कामकाजात पारदर्शकता, सामान्य जनतेला / नागरीकांना माहिती मिळावी आणि जनतेने माहिती जाणून घेऊन शासकीय कामकाज कार्यक्षम होणे व त्यात समन्वय प्रस्थापित होणे हा आहे. जर अशाप्रकारे **माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५** या कायद्याचा दुरुपयोग झाल्यास निश्चितपणे शासकीय अधिकारी / कर्मचारी यांना मुख्य कार्यालयीन कामकाज सोडून प्राप्त माहिती अर्जावर अधिनियमाप्रमाणे कामकाज करावे लागेल. त्यामुळे शासकीय यंत्रणेच्या वेळेचा अपव्यय होऊन त्याचा विपरीत परिणाम शासकीय कामकाजावर होईल.

७. तसेच अपिलार्थी यांचा माहिती अर्ज पाहता, त्यांनी विस्तृत व मोघम स्वरूपाची माहिती मागितल्याचे दिसून येते. याबाबत मा. उच्च न्यायालय आंध्रप्रदेश, हैद्राबाद येथील रिट पिटीशन क्र.२०१८२, दि.२७.०१.२००९ मध्ये खालीलप्रमाणे आदेश दिलेले आहेत :-

"The Act is an effective device which if utilized judiciously and properly, would help the citizens to become more informed. It no doubt relieves an applicant from obligation to disclose the reason as to why he wants the information. However, indiscriminate efforts to secure information just for the sake of it, and without there being any useful purpose to serve, would only put enormous pressure on the limited human resources, that are available. Diversion of such resources, for this task would obviously, be, at the cost of ordinary functioning. Beyond a point, it may even become harassment, for the concerned agencies. Much needs to be done in this direction to impart a sense of responsibility on those, who want to derive benefit under the Act to be more practical and realistic."

८. अपिलार्थी यांनी आयोगाकडे सादर केलेल्या सर्व द्वितीय अपील प्रकरणात अपिलार्थी यांनी त्यांच्या माहिती अर्जाद्वारे मागणी केलेल्या माहितीचे अवलोकन केले असता, नमूद करण्यात येते की, याबाबत केंद्रीय माहिती आयोगाने एस के लाल विरुद्ध रेल्वे मंत्रालय (अपील क्र.सीआयसी/ओके/ए/२००६/००२६८-२७२, दि.२९.१२.२००६) प्रकरणात संबंधित अपिलार्थीने रेल्वे प्राधिकरणाकडे दाखल केलेल्या पाच माहिती अर्जाद्वारे रेल्वे विभागाच्या विविध सेवा व कर्मचारी वर्ग यांची संपूर्ण / सर्व अभिलेखे याबाबत माहिती मागितल्या प्रकरणी निकाल पारित करताना खालीलप्रमाणे निरीक्षण नोंदविलेले आहे :-

केंद्रीय माहिती आयोगास प्रस्तुत प्रकरणी असे निदर्शनास आले की, माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ हा जरी नागरीकांना, कलम ८ वगळण्यात आलेल्या १० बाबी शिवाय इतर, अशी कोणतीही माहिती प्राप्त करून घेण्याचा अधिकार प्रदान करीत असला तरी, याचा अर्थ असा नव्हे की, संबंधित सार्वजनिक प्राधिकरणांनी अशा प्रकारच्या क्षुल्लक व अर्थहीन माहिती अर्जांची दखल घ्यावी. उपरोक्त प्रकरणी असे स्पष्ट होते की, केंद्रीय माहिती आयोगाची धारणा आहे की, रेल्वे विभागाच्या विविध सेवा व कर्मचारी वर्गाची संबंधित यांची संपूर्ण / सर्व अभिलेख यांच्या माहितीची मागणी करणे हे केवळ माहिती अधिनियमाची थंडा उडविणे आहे.

९. याबाबत केंद्रीय माहिती आयोगाने CIC/LS/२०१२/०००८५८-SA ते ०००८७२-SA संदर्भात दि.०४.०७.२०१४ रोजी पारित केलेल्या आदेशात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे :-

Earlier Observation of CIC: Shri.M.M.Ansari

In several occasions earlier the central information Commission referred to the issue of repeated RTI requests and harassing tendency. In Prem Prakash Kumar V NFL, Panipat, (Decision No.246/IC(A)2006, F No.CIC/MA/A/2006/00374 & 375 dated 28 August 2006) the applicant sought documents and specific comments of CPIO on 89 queries. The learned Commissioner Shri M.M.Ansari observed that in fact, the nature of queries and information sought are such that the information seeker would never be satisfied because the promotion of self-interest, rather than public interest, was dominant, as the appellant had sought redressed of grievances.

IN Shri Gopal Soni V The New India Assurance Company Ltd.

(F.No.CIC/AT/A/2008/00097, 000116, 000124, dated 12.06.2008) learned **Commissioner Shri A.N.Tiwari** dealt with similar problem. The respondents in the case submitted that the appellant, their employee, was suspended for insubordination and misconduct, and ever since be directed a spate of application containing queries for detailed, voluminous but inane information which would have to be collected and collated from over 30 branches. The Commission held in this case "answering the elaborate and detailed queries, which have to be both accurate and authentic, imposes heavy cost on the public authority and tends to divert its recourses, which brings it within the scope of **section 7 (9)** of RTI Act"

१०. तसेच मा. शैलेश गांधी यांनी नमूद केले आहे की, अपिलार्थी हे माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ चा उपयोग कायदेशीर हत्यार म्हणून करीत आहे जो अत्यंत त्रासदायक स्वरूपाचा आहे. याबाबत खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे :-

It is relevant here to quote a paragraph from the order of Learned **Information Commissioner Shri Shailesh Gandhi** in case numbers No.CIC/SG/C/2011/000760, CIC/SM/2011/ 000926/SG, CIC/SM/A/2011/001111/SG, CIC/SM/A/2011/002909, dated 17th January, 2012) in a second appeal "The commission, at several appellate hearing, has explained to the complainant that under RTI Act, only the information as per records can be made available, multiple RTI applications and appeals would not provide him any information beyond the records that exists. The Commission recognizes the fact that valuable time of complainant, respondent public authority as well as the Commission is being spent in merely going through the motion prescribed under the RTI Act again and again to obtain similar information.... At this juncture the Commission would like to mention that the right to information is a fundamental right of the citizens, it cannot be used indiscriminately to fulfill the demand of one individual. In the present matter. It must be noted that the complainant is pursuing multiple litigation and various public authorities are being asked to divert and extraordinarily disproportionate amount of resources just to respond to hundreds of RTI applications filled by him.... The Commission is also conscious of the fact that it is financed by the poorest man in this country who may be starving to death. The Complainant by repeatedly filing similar RTI application and appeals with the respondent public authority and the commission, is wasting public resources."

११. तसेच नमूद केले आहे की, वारंवार माहिती अर्ज करणारे अर्जदार हे माहितीची मागणी / प्रकटीकरण हे त्यांच्या अंतस्थ व्यक्तिगत हेतू साध्य करण्यासाठी करतात, त्यामध्ये व्यक्तिगत हिताचा विचार असल्याने सार्वजनिक हित साध्य होणार नसते. त्यामुळे माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ मध्ये नमूद वैधानिक उद्देश स्पष्टपणे साध्य होत नाही.

१२. यावरून माहिती अधिकार कायद्यातर्गत पुन्हा पुन्हा माहितीची मागणी केल्याने जन माहिती अधिकारी अपिलाशी संबंधित कर्मचारी, सार्वजनिक प्राधिकरण, प्रथम अपिलीय अधिकारी यांना त्यांचा मौल्यवान वेळ इतर शासकीय कामकाज करण्यासाठी देणे शक्य होत नाही. तसेच पुन्हा तोच विषय द्वितीय अपिलापर्यंत आल्यास माहिती आयोगाला क्रमवारीनुसार प्राप्त झालेल्या इतर द्वितीय अपिलांच्या सुनावणीसाठी वेळ देणे शक्य होत नाही."

राज्य माहिती आयोग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे खंडपीठ यांनी खालीलप्रमाणे आदेश पारित केलेले आहेत:-

१. माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ मध्ये नमूद तरतुदीनुसार अपिलार्थीस माहिती मागण्याबाबत कुठल्याही प्रकारचा प्रतिबंध नसला तरी, शासकीय कामात पारदर्शकता आणून जनतेला माहिती मिळावी आणि शासकीय कामात कार्य तत्परता असावी असा या कायद्याचा मुख्य हेतु आहे. तथापि अपिलार्थी यांनी विपरीत भूमिका घेऊन माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ या कायद्याचा दुरुपयोग करण्यासाठी सुनियोजित पद्धतीने अनेक सार्वजनिक प्राधिकरणांकडे जाणीवपूर्वक अतिविस्तृत, दिर्घकालावधीची, मोघम स्वरूपाच्या माहितीची मागणी करण्यासाठी मोठ्या संख्येने माहिती अर्ज, प्रथम अपीले व त्यानुषंगाने मोठ्या संख्येने आयोगाकडे द्वितीय अपीले सादर केली आहेत.

२. अपिलार्थी यांनी माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ चा वापर करून मोठ्या संख्येने माहिती अर्ज, प्रथम अपीले आणि द्वितीय अपीले सादर करण्याच्या या कृतीशी कोणते व्यापक जनहित निगडित आहे हे नमूद केले नाही. याबाबत त्यांचे म्हणणे मांडण्यासाठी सुनावणीत त्यांना संधी दिली असता ते याबाबत काही सांगू शकले नाहीत. यावरून त्यांच्या या कृतीशी कोणतेही व्यापक सार्वजनिक हित निगडित नाही आणि ती या अधिनियमाच्या प्रस्तावनेत नमूद केलेल्या तत्त्वाशी विसंगत आहे ही बाब स्पष्ट आहे.

३. अपिलार्थी यांनी त्यांना प्राप्त झालेल्या अधिकाराचा (माहितीचा अधिकार) माफक पद्धतीने वापर करणे आवश्यक असूनही त्यांनी माहिती अधिकार कायद्याचा जाणीवपूर्वक अनिर्बंध व अवाजवी दुरुपयोग केला आहे.

४. अपिलार्थी यांनी माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ या कायद्याचा अनिर्बंध व अवाजवी वापर केला असल्याने संबंधित शासकीय कार्यालये / प्राधिकरणे यांचा बहुमुल्य वेळ, साधनसामग्री व शक्ती अधिक प्रमाणात खर्ची पडून सदर शासकीय कार्यालयांकडून सर्व सामान्य जनतेला ज्या सेवा देणे अभिप्रेत आहे त्या महत्वाच्या दैनंदिन शासकीय कामकाजावर गंभीर परिणाम होण्याचा धोका देखील निर्माण झालेला आहे.

५. अशा मोठ्या प्रमाणावर अर्ज करण्याच्या कार्यपद्धती मुळे गरजवंत अर्जदारांवर अन्याय होऊन माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या प्रभावी अंमलबजावणीस गतीरिध निर्माण होत आहे. त्याचा निश्चितपणे कार्यालयीन कामकाजावर विपरीत परिणाम होत आहे.

राज्य माहिती आयोग, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक खंडपीठ यांनी खालीलप्रमाणे आदेश पारित केलेले आहेत:-

१. अपिलार्थी यांना जन माहिती अधिकारी यांनी ज्या प्रकरणांत अवलोकनासाठी कळविण्यात आलेले आहे त्या प्रकरणांत अपिलार्थी हे अवलोकनासाठी उपस्थित राहिलेले नाहीत. म्हणजेच अपिलार्थी माहिती मिळण्यापासून वंचित राहण्यासाठी स्वतः जबाबदार आहेत व त्यांचा माहिती मिळविण्याचा कोणताही हेतू नाही हे दिसून येते.

२. अपिलार्थी यांनी माहिती अर्ज व प्रथम अपिल अर्ज सादर केल्याच्या रजिस्टर पोस्टाच्या ज्या पावत्यांच्या छायांकित प्रती आयोगास सादर केलेल्या आहेत त्यावरून त्या कोणत्या माहिती अर्जांच्या व कोणत्या प्रथम अपिलाच्या अनुषंगाने आहेत याचा कोणताही स्पष्ट उल्लेख अपिलार्थी यांनी लेखी निवेदनात केलेला नसल्यामुळे त्याबाबत कोणताही उलगाडा होत नाही.

३. अपिलार्थी यांनी सर्व प्रथम अपिलांमध्ये एकच कारण नमूद केले असून सर्व प्रथम अपिलांमध्ये एकसारखी वस्तुस्थिती असू शकत नाही.
४. अपिलार्थी यांनी द्वितीय अपिलाची कारणे यामध्ये माहिती देण्यास सर्रास टाळाटाळ, अनियमितता आल्याच्या दाट शक्यता, माहिती संकलित करून निःशुल्क पुरवावी असे सर्व द्वितीय अपिलांमध्ये नमूद केलेले असून उपलब्ध कागदपत्रे पाहता अशी वस्तुस्थिती दिसून येत नाही.
५. अपिलार्थी यांनी सर्व द्वितीय अपिलांमध्ये माहिती देण्यास सर्रास टाळाटाळ, अनियमितता झाल्याच्या दाट शक्यता असे कारण नमूद केलेले असून सर्व द्वितीय अपिलांमध्ये एकसारखी वस्तुस्थिती असू शकत नाही यावरून अपिलार्थी यांनी आयोगाकडे द्वितीय अपिल करण्यासाठीची दिलेली कारणे चुकीची असल्याचे स्पष्ट होते.
६. अपिलार्थी यांनी काही जन माहिती अधिकारी यांनी माहिती उपलब्ध करून दिली आहे तर काही जन माहिती अधिकारी यांनी माहिती निरंक असल्याचे कळविले आहे. तसेच बहुतांशी जन माहिती अधिकारी यांनी माहितीच्या अवलोकनाबाबत कळविले असतांना अपिलार्थी यांनी माहिती देण्यास सर्रास टाळाटाळ असे सर्व द्वितीय अपिलांमध्ये जे कारण नमूद केले आहे ते चुकीचे असल्याचे दिसून येते.
७. अपिलार्थी यांनी मागणी केलेली माहिती विनामूल्य पुरविणे म्हणजे सार्वजनिक प्राधिकरणाच्या पर्यायाने जनतेच्या पैशांचा दुरुपयोग होईल.
८. अपिलार्थी यांनी सुनावणीच्यावेळी समक्ष व लेखी युक्तीवाद सादर करून असे नमूद केले की, प्रथम अपिलीय अधिकारी यांनी २० दिवसांत माहिती द्यावी असे आदेश दिलेले आहेत. अपिलार्थी यांनी युक्तीवादात जे म्हणणे सादर केले ते सिद्ध करण्याची जबाबदारी ही अपिलार्थी यांची आहे. अपिलार्थी यांनी ते सिद्ध सिद्ध न करता आयोगाने प्रथम अपिलाच्या आदेशाच्या प्रतो प्रथम अपिलीय अधिकाऱ्यांकडून घ्याव्यात असे म्हणणे म्हणजे अपिलार्थी यांनाच त्यांच्या संबंधित द्वितीय अपिलाच्या संदर्भातील प्रथम अपिलीय अधिकाऱ्यांच्या आदेशाबाबतची माहिती नाही किंवा अपिलार्थी प्रथम अपिल आदेशाची प्रत आयोगास सादर करण्याची टाळाटाळ करीत आहे. यावरून अपिलार्थी प्रचलित कायद्याचा दुरुपयोग करीत आहे हे स्पष्ट होते.
९. अपिलार्थी हे माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ चा कायद्याचा अनिर्बंध व अवाजवी वापर करत असून शासकीय अधिकारी / कर्मचारी कार्यालय यांना वेठीस धरीत असल्याचे स्पष्ट होते.
१०. अपिलार्थी यांचेकडून माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ चा कायद्याचा अमर्याद व अवाजवी वापर करणे हे बर्तन अशोभनीय असून यापुढे असे द्वितीय अपिले आयोगाकडे दाखल केल्यास त्याची चौकशी करून खोट्या कारणांसह द्वितीय अपिल दाखल केले असल्याचे निदर्शनास आल्यास त्यांच्याविरुद्ध आयोगाला योग्य ती कार्यवाही करणे क्रमप्राप्त राहिल.
११. अपिलार्थी यांनी त्यांना प्राप्त झालेल्या अधिकाराचा (माहितीचा अधिकार) माफक पध्दतीने वापर करणे आवश्यक आहे किंबहुना असेच कायद्यास अभिप्रेत आहे. कोणताही अधिकार हा अमर्याद स्वरूपात कोणत्याही कायद्याचा व्यवस्थेत (Legal System मध्ये) असू शकत नाही. कारण अमर्याद अधिकार याचा वापर अमर्याद जबाबदारी निर्माण करील अशी आयोगाची धारणा आहे. तथापि अपिलार्थी यांनी माहिती अधिकार कायद्याचा अनिर्बंध व अवाजवी उपयोग केल्याचे दिसून येते. परिणामी सार्वजनिक प्राधिकरणांवर अमर्याद जबाबदारी निर्माण होत आहे.

वरील सर्व विवेचनावरून अपिलार्थी यांनी दाखल केलेल्या सर्व अपील अर्जावर प्रथमदृष्ट्या तथ्यहीन असून माहिती अधिकाराचा दुरुपयोग असल्याचे प्रथमदर्शनी स्पष्ट करत ही बाब लक्षात घेता प्रस्तुत सर्व द्वितीय अपील अर्ज हे गुणवत्ताहीन असल्याने खारीज करण्यात येत आहेत.”

अपिलार्थी यांनी दाखल केलेल्या माहिती अर्जांची संख्या त्यात मागितलेल्या माहितीची व्याप्ती, त्यातील कालावधी इ. बाबी लक्षात घेता प्रस्तुत द्वितीय अपिल अर्ज हे निकाली काढण्याच्या निष्कर्षाप्रत आयोग येत असून असे करीत असतानाच बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या सर्व जन माहिती अधिकारी यांना असे निर्देश देण्यात येत आहेत की, **माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५** यातील **कलम ४ (१) (ख)** अन्वये १७ मुद्यांची माहिती प्रत्येक सार्वजनिक प्राधिकरणांनी प्रसिध्द करून त्यानंतर दरवर्षी ती प्रकाशने अद्ययावत करून संकेतस्थळांवर प्रसिध्द करणे व **दिनांक १ जानेवारी व १ जुलै** असे वर्षातून किमान **२ वेळा** संकेतस्थळ अद्ययावत करणे. १७ मुद्यांव्यतिरिक्त ज्या बाबींची माहिती, माहिती अधिकारांतर्गत मोठ्या प्रमाणात मागितली जाते, त्या बाबींची माहिती स्वयंप्रेरणेने प्रसिध्द करणे. ही माहिती संकेतस्थळांवर स्वयंप्रेरणेने उघड करणे हे कायदेशीररित्या बंधनकारक आहे.

मा.सर्वोच्च न्यायालय यांनी त्यांच्या **किशनचंद जैन विरुध्द युनियन ऑफ इंडिया (रिट पिटीशन क्र.१९९०/२०२१)** यात **दि.१७.०८.२०२३** रोजी पारित केलेल्या आदेशात सर्वच प्राधिकरणांनी **कलम ४ (१) (क) व (ख)** मध्ये नमूद केलेली १७ मुद्यांची व विशेषतः सार्वजनिक प्राधिकरणे यांनी केलेली विकास कामे त्यात राबविलेली प्रक्रिया सार्वजनिक निधीचा विनियोग या संदर्भातील माहिती विशेषत्वाने स्वयंप्रेरणेने (**Suo moto disclosure**) उघड करणे आवश्यक असल्याचे अधोरेखित केलेले असून शक्यतो स्वतःच्या अधिकृत संकेतस्थळांवर अथवा कार्यालयात नागरिकांना ठळकपणे दिसेल अशा ठिकाणी उपलब्ध करून देणे हे बंधनकारक आहे. याच अनुषंगाने राज्य माहिती आयोगाने **कलम ४ (१) (ख)** ची अंमलबजावणी प्रभावीपणे करण्याच्या दृष्टीने अनेक निर्देश या आधीच जारी केले असून **दि.२९.०४.२०२५** रोजी उघड केलेली माहिती देखिल संकेतस्थळांवर टाकण्याबाबत सर्वच प्राधिकरणांनी **कलम माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ कलम २५ (५)** अधिनियमान्वये सार्वजनिक प्राधिकरणाची कार्ये पार पाडण्यासंबंधीची त्यांची कार्यपद्धती या अधिनियमाच्या तरतुदीशी किंवा आशयाची अनुरूप नाही, असे यथास्थिती केंद्रीय माहिती आयोग किंवा राज्य माहिती आयोग यांना दिसून आल्यास आयोगास अशी अनुरूपता आणण्यासाठी त्यांच्या मते ज्या उपायोजना करणे आवश्यक असेल त्या विनिर्दिष्ट करण्याची प्राधिकरणांना शिफारस करता येईल असे निर्देश देखील जारी केलेले आहेत.

अपीलार्थी यांनी त्यांच्या जोडपत्र **अ व ब** मध्ये झालेला विलंब हा **माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम २० (१)** चा भंग होत असल्याबाबत कोणताही पुरावा सादर केलेला नाही. तसेच **माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम २० (१)** च्या तरतुदीनुसार माहिती मिळविण्यासाठी केलेली विनंती दुष्ट हेतूने नाकारली आहे, किंवा जाणूनबुजून चुकीची, अपूर्ण किंवा दिशाभूल करणारी माहिती दिलेली आहे, किंवा मागितलेली माहिती नष्ट केलेली आहे किंवा माहिती सादर करण्यात कोणत्याही प्रकारे अडथळा आणला आहे असे आयोगाचे मत झाले तर कार्यवाही करणे अपेक्षित असून अशी बाब प्रथम दर्शनी आढळून येत नाही.

तसेच अपीलार्थी यांनी **माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ च्या कलम १९ (८) (ख)** नुसार नुकसान भरपाईची मागणी केलेली आहे. या संदर्भात मा.उच्च न्यायालय छत्तीसगढ व मा.उच्च न्यायालय, यांनी माहिती बाबत अपिलार्थींना माहिती न मिळाल्यामुळे झालेली नुकसान भरपाई ही प्रत्यक्षपणे सिद्ध करावी लागते

तसेच सरधोपटपणे कलम १९ (८) (ख) अन्वये नुकसान भरपाईची मागणी करणे व ती आयोगाने मान्य करणे असे माहिती अधिकार कायद्याला अपेक्षित नाही. अपीलार्थी यांच्या माहिती अर्जानुसार विशेषतः नुकसान भरपाई सिध्द केली नाही तर नुकसान भरपाई प्रक्रिया, माहिती आयोगामार्फत करण्यात येईल असे नोंदविले गेले आहे.

अपीलार्थी यांच्या कोणत्याही अर्जावर त्यांनी दाखल केलेले हजारो माहिती अर्ज, त्यानंतर हजारो प्रथम अपील अर्ज व निर्णयामुळे अथवा माहिती प्राप्त न झाल्यामुळे कुठल्याही प्रकारची नुकसान भरपाई झाली असल्याचे स्पष्ट होत नाही.

वरील सर्व बाबी लक्षात घेता अपीलार्थींनी दाखल केलेले सर्व अपील अर्ज निकाली काढण्यात येत असून ते प्राधिकरणांनी वरील विवेचनानुसार त्यांच्याकडे उपलब्ध असलेली माहिती, **माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ कलम ८ व ९** अन्वये देय नसलेली माहिती वगळता, उर्वरित सर्व माहिती **कलम २ (च)** प्रमाणे स्वतःच्या संकेतस्थळावर सॉफ्ट कॉपी व अद्यावत स्वरूपात उपलब्ध करून देण्याबाबतची कार्यवाही करावी. विशेषतः सार्वजनिक विकास कामे त्यासाठी राबविण्यात आलेली प्रक्रिया सार्वजनिक निधी व त्याचा झालेला विनियोग याबाबतीतील माहिती प्राधान्य क्रमाने संकेतस्थळावर उपलब्ध करून द्यावी.

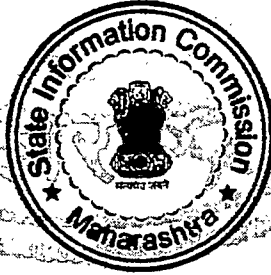
बृहन्मुंबई महानगरपालिका/इतर शासनाचे विभाग व इतर शासकीय प्राधिकरणे, मुख्यालय व माहिती तंत्रज्ञान विभाग यांनी या संदर्भात प्रशासकीय पातळीवर योग्य ती कार्यवाही करावी तसेच या संदर्भात संकेतस्थळावर उपलब्ध माहिती ही अधिकाधिक नागरिकांना सहज व सुलभपणे पहाता येईल या दृष्टीने प्रभावी पाऊले उचलण्याची सूचना करण्यात येत आहे. उपरोक्त निर्देशासह तसेच **माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५** यातील **कलम ४ (१) ४ (२) ४ (३) व ४ (४)** यातील तरतूदींचे कसोशिने पालन करित स्वतःच्या कार्यपध्दती व महानगरपालिकेने हाती घेतलेल्या विकास कामांसंदर्भातील अधिकाधिक माहिती स्वतःच्या संकेतस्थळावर नियमितपणे उपलब्ध करून देण्याच्या निर्देशासह वरील सर्व द्वितीय अपील अर्ज निकाली काढून नस्तीबध्द करण्यात येत आहेत.

आदेश

उपरोक्त अपील क्र. अ.क्र.३६४८-४३७८/२०२६, ४३८० ते ४३८५/२०२६
निकाली काढण्यात येत आहेत.

ठिकाण : मुंबई

दिनांक : १६.०४.२०२६

(राहुल भा. पांडे)

राज्य मुख्य माहिती आयुक्त

